

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ЕКОНОМІКИ СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня бакалавра

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт освітньою

програмою «Менеджмент у спортивній діяльності»

на тему: **ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СПОРТУ ДЛЯ ВСІХ В УКРАЇНІ**

здобувача вищої освіти І

(бакалаврського) рівня

Щур Я. О.

Керівник: Кургузенкова Л. А.

Кандидат економічних наук, доцент

Рецензент: Алілуйко С.М.

кандидат педагогічних наук

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 8 від 16.03.2023 р.)

Завідувач кафедри: Мічуда Ю. П.

Доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор

(підпис)

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	7
1.1. Поняття та значення фізичної культури і спорту	7
1.2. Види та типи проблем спортивної галузі в умовах сьогодення	14
1.3. Роль державного регулювання та забезпечення розвитку фізичної культури і спорту	21
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	27
2.1. Методи дослідження	27
2.2. Організація дослідження	27
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОРТИВНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	29
3.1. Дослідження особливостей організації розвитку фізичної культури і спорту на національному рівні та за кордоном	29
3.2. Стан вітчизняного спорту в умовах війни	42
3.3. Шляхи розвитку та практичні кроки розвитку спорту в Україні	47
Висновки до розділу 3	57
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	58
ВИСНОВКИ	61
ДОДАТОК	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині стала більш актуальною тема розвитку спортивної промисловості, олімпіад, і навіть спортивного менеджменту [3, с.56]. Спорт займає важливу частину життя людей. Саме він забезпечує здоров'я та фізичну тренуваність організму. Рік за роком інтерес до спорту дедалі більше зростає, тому головне завдання, яке стоїть перед державою — це розвиток індустрії спорту.

Дослідження проблем розвитку спорту є дуже актуальними в сучасному світі. Основна причина полягає в тому, що спорт є важливим елементом для здоров'я та добробуту людей, а також для розвитку суспільства в цілому.

Перш за все, спорт є ефективним засобом збереження та зміцнення фізичного здоров'я людей. Він допомагає підтримувати нормальну вагу, покращує кровообіг, зміцнює м'язи та кістки, підвищує імунітет і загальний рівень життя. Відтак, дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти покращити здоров'я та якість життя людей. Спорт є важливим аспектом здорового способу життя та підвищення рівня фізичної активності населення. Дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти встановити найефективніші способи підвищення рівня фізичної активності населення та розвитку масового спорту.

По-друге, спорт є важливим елементом для розвитку суспільства в цілому. Він допомагає виховувати дисципліну, витривалість, вміння працювати в команді та розвиває лідерські якості. Спорт може бути важливим фактором в розвитку туризму, підвищенні престижу країни та формуванні позитивного іміджу. Спорт є сферою, де важливо досягати високих результатів та перемог. Дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти встановити найефективніші способи підготовки спортсменів та забезпечення їхнього високого рівня підготовки. Спорт є важливим аспектом культури та національної ідентичності. Дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти встановити найефективніші

способи підтримки національних видів спорту та сприяння розвитку спортивних традицій.

Нарешті, спорт є важливою галуззю економіки. Він сприяє створенню нових робочих місць, розвитку туризму, реклами та спонсорства. Дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти збільшити вклад спортивної галузі в економіку. Спорт є важливою галуззю економіки, яка може створювати робочі місця та збільшувати доходи держави. Дослідження проблем розвитку спорту можуть допомогти встановити найбільш ефективні способи розвитку спортивних інфраструктур та підтримки спортивних організацій.

Як вже було зазначено, становище спорту Україні сьогодні в дуже складна. Різноманітні спортивні заходи можна проводити лише за допомогою спонсорів, дуже складні умови для тренувань спортсменів, морально застаріле спортивне обладнання тощо. Зараз, як ніколи, у спорт потрібно вкладати великі кошти, адже Україна перебуває на етапі формування свого іміджу на світовій арені. Адже це дуже важливий фактор у сприйнятті світовою громадськістю України як спортивної держави.

Це також вимагає від наших спонсорів регулярної підтримки вітчизняного спорту, щоб не лише допомагати в організації різноманітних спортивних заходів, а й надавати спортсменам додаткові призи та заохочення для кращої мотивації. Адже кожен хоче бути чудовим гімнастом, боксером чи фігуристом і досягати найвищих результатів в обраному виді спорту, але в Україні це зробити дуже важко. Тому, виступаючи на змаганнях світового рівня, наші спортсмени прагнуть показати себе якнайкраще, досягти хороших результатів, а отже, бути поміченими селекціонерами інших країн і запропонувати вигідні контракти [1].

Отже, дослідження проблем розвитку спорту має велику актуальність і є важливим для збереження та зміцнення здоров'я людей, розвитку суспільства та підвищення економічного рівня країни, може внести вагомий

внесок у забезпечення здоров'я нації, економічний розвиток, забезпечення конкурентноздатності та національної ідентичності.

Предмет дослідження: розвиток спорту в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми розвитку спорту.

Мета дослідження: дослідити проблеми розвитку спорту в Україні.

Завдання, сформовані відповідно до мети:

1. Проаналізувати теоретичні аспекти розвитку сучасного спорту в Україні, визначивши поняття фізичної культури та спорту, види та типи проблем спортивної галузі, а також роль державного регулювання.
2. Практично дослідити проблеми розвитку спорту.
3. Розглянути стан і тенденції функціонування спортивної галузі у сучасних умовах, а саме особливості організації, стан вітчизняного спорту та шляхи розвитку.

Методика та методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи досліджень: теоретичний аналіз і узагальнення даних літератури; опитування.

Наукова новизна роботи. Спортивна ситуація в Україні сьогодні дуже складна. Різноманітні спортивні заходи можна проводити лише за допомогою спонсорів, дуже складні умови для тренувань спортсменів, морально застаріле спортивне обладнання тощо. Зараз, як ніколи, у спорт потрібно вкладати великі кошти, адже Україна все ще на етапі формування свого іміджу на світовій арені. Адже це дуже важливий фактор у сприйнятті світовою громадськістю України як спортивної держави. Так само існують проблеми, які не пов'язані з фінансуванням, але вони існують і вимагають вирішення. Ці проблеми існують не тільки в нашій країні, а й у світовому спортивному просторі. Тому рішення та викорінення потрібно шукати на глобальному рівні.

Практична значущість роботи. Доречно було б звернути увагу та використати результати дослідження для застосування необхідних заходів з боку держави, адже може сприяти вирішенню проблеми спорту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

1.1. Поняття та значення фізичної культури і спорту

Поняття «фізична культура» з'явилося в Англії в кінці XIX століття, але воно не набуло широкого поширення на заході і незабаром було замінено поняттям спорту (sport), що походить від Disport – гра, розвага. В Україні фізична культура з'явилася на початку XX століття та міцно увійшла до наукового та практичного лексикону. Після розпаду СРСР доцільність використання терміна "фізична культура" викликає сумніви. Аргументом проти цього є той факт, що цей термін не використовується в більшості країн світу, за винятком Східної Європи, де протягом більш як півстоліття розвиток фізичної культури та спорту здійснювався за зразком радянської системи.

Спорт – являє в собі всі форми фізичної активності, які направлені на підтримку або удосконалення фізичного та розумового стану індивіда, формування соціальних навичок спілкування, шляхом участі у змагальній діяльності будь-якого рівня для досягнення суспільно значимого результату.

Сучасний спорт є однією з форм соціального прояву фізичної культури та є суспільно вагомим явищем, яке саморозвивається. Основою механізму самоорганізації цього суспільного інституту є діяльність людей щодо задоволення індивідуальних потреб у самовираженні, що досягаються в ході змагань, яка створюється на основі їхньої тілесності, а також і суспільних потреб у різних видовищах [5; 9]. Виходячи з такого поняття сутності спорту, ми можемо зробити висновок про те, що видом спорту може бути практично будь-який вид людської діяльності, якщо він функціонуватиме за законами спортивного вдосконалення [1; 10]. Це значить, що теоретично можливе різноманіття видів спорту так само невичерпне, як невичерпні форми прояву

людських здібностей. Дійсно, в історичній еволюції сучасного спорту простежено поступове збільшення кількості видів спорту, культивованих у суспільстві. Прикладом, який підтверджує цю тезу, може бути хоча б факт розширення в кожному олімпійському циклі програми Олімпійських ігор за рахунок уключання до неї нових видів спорту. Процес розширення спектру культивованих у суспільстві видів спорту характеризується низкою обмежувальних чинників, що мають, так би мовити, два виміри. З одного боку, характерною особливістю, властивою будь-якому виду спорту, є потреба в розширенні сфери свого впливу (соціальна експансія), з іншого – розвиток того або іншого виду спорту вимагає від суспільства істотних витрат, оскільки спорт не створює життєво необхідних для людини благ. Його суспільно-історична значущість визначається насамперед його видовищністю. Тому чим більше видів спорту культивується в суспільстві, тим більше залучається до цієї сфери людських і матеріальних ресурсів. Отже, економічно розвиненіші й багатші держави можуть культивувати більшу кількість видів спорту, що підтверджується практикою, наприклад кількісним складом національних команд, які беруть участь в Олімпійських іграх [10, с.16].

Багато вчених займалися і займаються вивченням фізичної культури. Однак тут виникає проблема, оскільки таке явище як фізична культура — предмет дослідження безлічі наук, де кожна дисципліна має свій погляд на її сутність. Людина поєднує в собі біологічне та соціальне початок, тілесне та духовне, тому прийнято ділити дисципліни, які вивчають людину на 3 категорії: природничо-наукові, гуманітарні та соціальні. Перша категорія (природничі науки), куди входять дисципліни як анатомія, фізіологія, вивчає людський організм. Соціальні науки, такі як економіка, історія, політика, підходять до вивчення людини з боку взаємин між людьми та цивілізацій. І гуманітарні дисципліни, такі як педагогіка, психологія, вивчають духовний світ людини, становлення та формування особистості.

Однак, таке розмежування наук досить умовне, оскільки воно не торкається тих наук, які розташовуються на межі перерахованих наук, до яких можна віднести філософію, соціальну гігієну, соціальну психологію і таке інше. У зв'язку з цим, така велика кількість наук про людину трохи перешкоджає усвідомленню та уявленню більшості процесів, і таким чином, лише при застосуванні системного підходу можна сформулювати наближене до реальності уявлення про фізичну культуру [4, с.152]. Внаслідок сказаного вище, доречно дати визначення поняттю «фізична культура» та спробувати дати порівняльний аналіз.

Фізична культура є комплексом духовних та матеріальних цінностей, що розробляється та застосовується для фізичного розвитку людини [1, с.18]. Дослідник В.І. Іллінич дає таке поняття фізичній культурі: фізична культура — це частина культури суспільства, яка показує систему фізичної діяльності, результати, середовище, обов'язкове для насадження звички, дії, спрямовані на оволодіння, формування та управління фізичними та психологічними можливостями людини, покращення здоров'я та збільшення працездатності [2, с.34]. В.П. Лук'янов у своєму дослідженні розглядає фізичну культуру як частину особистісної культури, особливістю якої є якісно побудована систематична фізична діяльність, необхідна для підвищення ефективності свого організму [7, с.59].

Перераховані вище поняття фізичної культури вказують на складний склад і значну роль фізкультури у розвитку людських здібностей. Разом про те, всі визначення згодні про те, що фізична культура це істотний елемент культури суспільства. Фізичній культурі притаманні деякі ознаки, які можна поєднати у 3 категорії:

1. Розвиток важливих для життєдіяльності людини рухових навичок через активну рухову роботу. Також покращення даних від народження ознак організму, збільшення працездатності та зміцнення

загального стану здоров'я людини. І тут головними методами є фізичні вправи, розминки і зарядки.

2. Розвиток на краще фізичних здібностей людини: збільшення фізичної працездатності, кількісне і якісне підвищення важливих життєвих навичок і умінь, прогрес у виконанні складних фізичних вправ, поліпшення загального стану здоров'я. Показником повномірного застосування фізичної культури це досягнення людиною фізичної досконалості.

3. Сукупність як матеріальних, і духовних цінностей, розроблені громадськими інститутами для плідного розвитку фізичних здібностей людини. До цієї категорії належать: обладнання та умови для можливості заняття фізкультурою, спортивні ігри та змагання, набір фізичних вправ, різноманітні види гімнастики, методики викладання, наукові знання [6, с. 216].

Говорячи про фізичну культуру, завжди мається на увазі тіло людини. Починаючи з народження, процес формування та підготовки тіла до фізичної діяльності йшов безперервно. Першим способом була гра (рис. 1.1.), яка створювала для дитини потрібний фізичний, психологічний та соціальний досвід.

Рис. 1.1. Вплив гри на розвиток дитини

А на перших шаблях історії людини тіло використовувалося для різних обрядів, і воно мало бути фізично підготовленим. Це свідчить про тому, що ігри та обряди наповнювали фізичне тіло культурними елементами [5, з. 147].

Розвиток фізичної культури належить до природних можливостей людей, очевидно, вони різняться в кожній людині. Але, не дивлячись на це, важливо навчити людей різноманітним фізичним діям, які зміцнюють, трансформують і покращують природні, вроджені можливості людини, створюючи фізичні Мали людини, такі як силу, гнучкість, стійкість. Всі ці якості формуються завдяки систематичним тренуванням, які потрібні не тільки професіоналам у спорті, а й кожній людині, щоб її тіло було підготовлене для різноманітних праці та відпочинку. Правильний результат фізичної активності – це довгі роки життя, підтягнуте і здорове тіло, психологічна стійкість. Усе це є основними цілями фізичної культури. Однак, є й інші цілі у людини, яка займається фізичною культурою, це виховання волі та почуттів прекрасного.

Воля формується в людини в ситуаціях, коли йому необхідно подолати якусь перешкоду, а така перешкода завжди присутня у людини, яка займається фізичною культурою, будь це змагання, ігри, тренування. Крім волі у фізично розвиненої людини формується і почуття прекрасного, естетичне сприйняття пропорційного, гарного та гармонійного тіла [15, с. 64]. Важливо, щоб усі ці якості людини формувалися і вдосконалювалися енергійно і в одному темпі. Ігнорування хоч однієї якості не допоможе сформувати гармонійно розвинену особистість.

Поняття спорту з'явилося в давнину, коли люди займалися фізичними вправами для розвитку фізичної міцності та витривалості, а також для підготовки до військових дій. Спорт став засобом змагання та показування своїх навичок перед іншими людьми. Спорт має важливе

значення для людей та суспільства з багатьох причин. Ось деякі з них подані на рис. 1.2.:

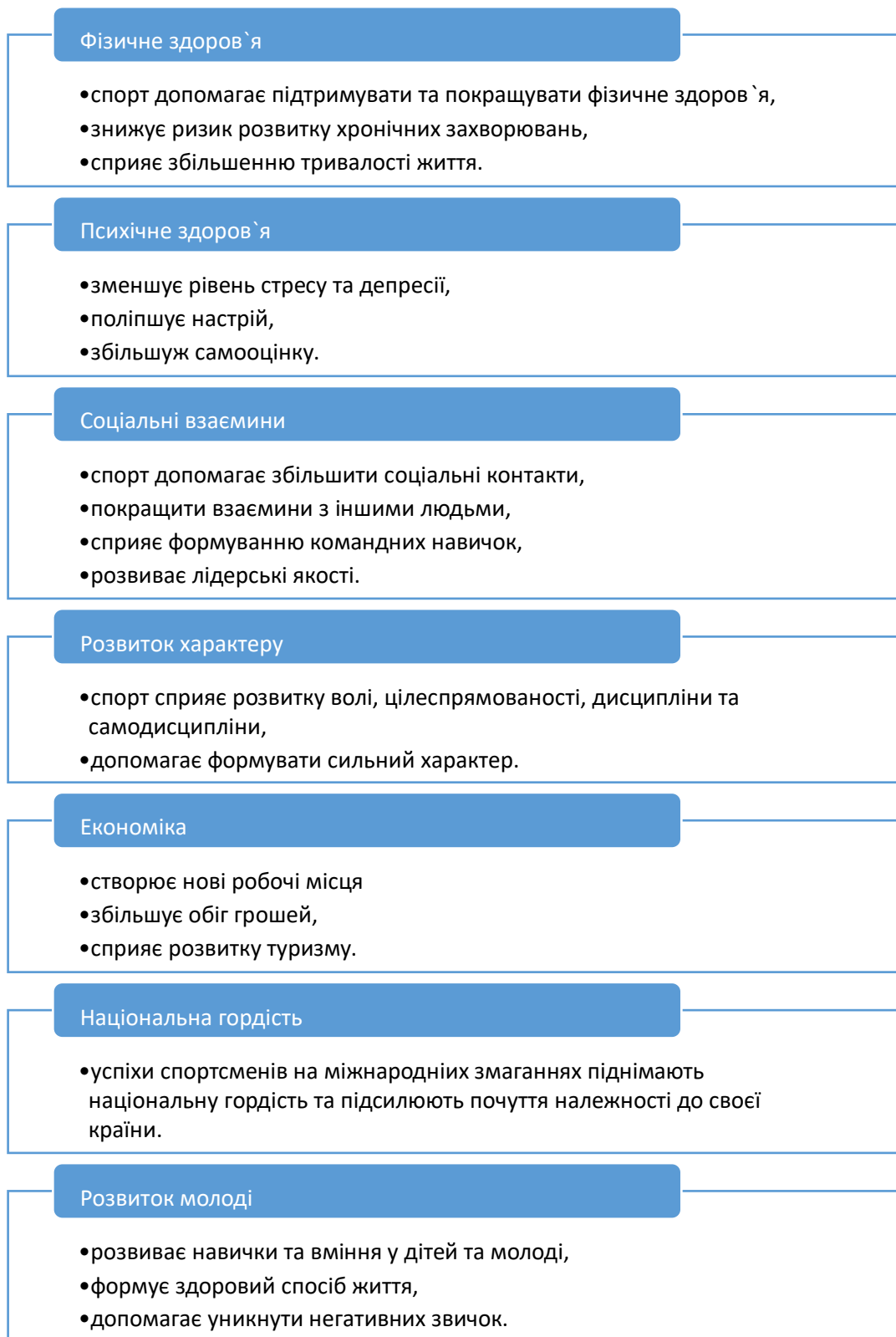

Рис. 1.2. Причини займатися спортом [23, с.32].

Фізична культура – це частина культури, яка являє собою сукупність цінностей, норм і знань, які створило суспільство і використовує це задля розвитку фізичного та розумових здібностей особистості, її здібностей, підвищення рухової активності та формування відношення до здорового способу життя, соціальної адаптації за допомогою використання фізичного виховання, фізичної придатності та фізичного розвитку.

Перші згадки про спортивні змагання можна знайти в античній Греції, де олімпійські ігри були одними з найбільш визначних заходів. У середньовіччі спорт використовувався як засіб підготовки лицарів до бою та для розваги аристократії. У новітні часи спорт став більш організованим, з'явилися різноманітні спортивні федерації та змагання на різних рівнях – від місцевих до міжнародних.

Зараз спорт став важливою частиною культури та має значний вплив на суспільство, зокрема на здоров'я людей, економіку, туризм, політику та інші аспекти життя.

Спорт – це сфера соціокультурної діяльності як сукупність видів спорту, що склалися у формі змагань та спеціальної практики підготовки людини до них [8, с.56].

Таким чином, фізична культура і спорт - це певний вид людської діяльності, спрямованої на оздоровлення фізичного населення в цілому та окремо кожного представника виду *Homo Sapiens*, яке в свою чергу надає оздоровчий, освітній, політичний та соціально-економічний вплив на розвиток людства. Сфера фізичної культури і спорту ділиться на дві основні складові: професійний спорт (спорт вищих досягнень) та масова фізична культура та спорт.

1.2. Види та типи проблем спортивної галузі в умовах сьогодення

В даний час існує низка проблем, що впливають на розвиток фізичної культури та спорту, які потребують негайного вирішення.

Умови сьогодення відкривають нові можливості для розвитку спортивної галузі, але також створюють і нові виклики та проблеми (рис. 1.3.)

Рис. 1.3. Проблеми спорту

1. У світі спорту часто виникають проблеми з етикою, такі як допінг, корупція, порушення правил та інші. Ці проблеми стають особливо актуальними на міжнародному рівні. У спортивній галузі існують різноманітні етичні проблеми, серед яких можна виділити наступні (рис. 1.4.):

Рис. 1.4. Етичні проблеми в спорті

- Допінг – це використання заборонених речовин або методів з метою покращення результатів спортсменів. Допінг є серйозною проблемою у спорті, оскільки порушує принципи чесності та спричиняє нерівні умови змагань для учасників.

Використання допінгу може мати негативний вплив на здоров'я спортсменів, а також може створювати недовіру до результатів змагань. Крім того, це може порушувати етичні принципи спортивної гри та відображатися на репутації спортивної галузі в цілому.

Боротьбою з допінгом в спорті займається спеціалізовані організації, які проводять допінг-контроль на змаганнях та проводять розслідування порушень, на чолі цих організацій стоїть Всесвітня антидопінгова агенція (WADA), яка визначає список заборонених речовин та методів. У спортивній галузі також розробляються та впроваджуються етичні стандарти та кодекси поведінки для спортсменів, тренерів та організаторів змагань [26, с.63].

Однак, боротьба з допінгом не завжди є ефективною, оскільки існують способи обходу допінг-контролю та використання нових, раніше не відомих заборонених речовин та методів. Тому необхідно постійно вдосконалювати систему боротьби з допінгом та забезпечувати її ефективність.

- Насильство та агресія у спорті є серйозною проблемою, яка може мати негативний вплив на здоров'я та безпеку спортсменів, а також порушувати етичні принципи спортивної гри.

Насильство та агресія можуть мати різні форми в спорті, наприклад, це можуть бути фізичні конфлікти між гравцями, наруга над спортсменами, психологічний тиск та інші прояви.

Ці явища можуть виникати через конфлікти між гравцями, недовіру до суддів, психологічний стрес та інші фактори. Важливо пам'ятати, що спорт повинен бути в першу чергу засобом розвитку фізичних та розумових здібностей, а не ареною для насильства та агресії.

Для боротьби з насильством та агресією в спорті необхідно забезпечувати безпеку спортсменів на змаганнях та тренуваннях, проводити профілактичну роботу серед учасників спортивних заходів, викладачів та тренерів. Також важливо виховувати у спортсменів етичні принципи та розуміння важливості спортивної дисципліни.

Для розв'язання конфліктів та попередження насильства в спорті використовуються різні методи, такі як медіація, конфліктологічні тренінги, а також застосування правил та санкцій. Однак, важливо пам'ятати, що вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та зусиль всіх учасників спортивної галузі [33, с.23].

- Расизм та дискримінація у спорті є серйозною проблемою, яка може мати негативний вплив на здоров'я та безпеку спортсменів, а також порушувати етичні принципи спортивної гри.

Расизм та дискримінація можуть мати різні форми в спорті, наприклад, це можуть бути образливі слова або жести, відмова від прийняття спортсменів з різних культур та національностей, встановлення нерівних умов для спортсменів тощо.

Ці явища можуть виникати через існуючі соціальні проблеми, такі як недовіра до іноземців, стереотипи та переконання про перевагу певних расових чи національних груп, а також несвідомість щодо культурних відмінностей.

Для боротьби з расизмом та дискримінацією в спорті необхідно забезпечувати рівні умови для участі всіх спортсменів у змаганнях, знижувати бар'єри для спортсменів з різних культур та національностей, проводити профілактичну роботу серед учасників спортивних заходів, викладачів та тренерів. Також важливо виховувати у спортсменів толерантність, повагу до інших культур та розуміння важливості спортивної дисципліни.

Для боротьби з расизмом та дискримінацією в спорті використовуються різні методи, такі як проведення кампаній, які сприяють рівності, а також встановлення правил та санкцій. Однак, важливо пам'ятати, що вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та зусиль всіх учасників спортивної галузі [8, с. 86].

- Корупція є серйозною етичною проблемою у спортивній галузі, яка впливає на цілісність та чесність змагань, а також на довіру глядачів та учасників спортивних заходів. Корупція може приймати різні форми, такі як підкуп гравців або офіційних осіб, використання неправомірних засобів для здобуття переваги та інші.

Корупційні дії можуть мати серйозний вплив на результати змагань, а також на сприйняття глядачами та іншими учасниками спортивних заходів. Крім того, корупція може призвести до зниження довіри до

організацій, що відповідають за спортивні заходи, а також до порушення етичних принципів та стандартів.

Для боротьби з корупцією у спорті необхідно здійснювати системну роботу, що включає в себе розробку та впровадження етичних стандартів для спортивних організацій та учасників, контроль за фінансовими операціями, розгляд та покарання порушників. Крім того, необхідно залучати до цієї роботи правоохоронні органи та спеціалізовані організації, такі як Всесвітня антидопінгова агенція, які сприяють боротьбі з корупцією та забезпеченню чесності в спорті [27, с.66-67].

- Питання гендерної рівності: у світі спорту все ще існують нерівності між чоловіками та жінками, зокрема в зарплаті, умовах тренувань, можливостях для участі в змаганнях та ін [6, с.452].

2. Фінансові проблеми є серйозними проблемами у спортивній галузі, які можуть впливати на різні аспекти спортивної діяльності, включаючи функціонування команд та клубів, здоров'я та безпеку спортсменів, якість та доступність спортивних послуг, а також розвиток спортивної індустрії загалом.

Однією з причин фінансових проблем у спорті є надмірне споживання, коли клуби та команди витрачають більше коштів, ніж заробляють, що призводить до збитків. Також, ростуть витрати на зарплати спортсменів, тренерів та інших працівників, в той час як доходи клубів можуть бути обмежені.

Іншою причиною може бути недостатня підтримка з боку влади та суспільства. У багатьох країнах фінансування спорту може бути недостатнім, або неефективним через відсутність адекватної системи управління та контролю.

Для розв'язання фінансових проблем у спорті необхідно забезпечити ефективне управління, щоб збільшити доходи та знизити витрати. Також

можуть використовуватися різні форми спонсорства та реклами для забезпечення фінансової стабільності.

Однак, важливо враховувати етичні принципи при залученні фінансових ресурсів, щоб уникнути конфліктів інтересів, корупції та інших проблем. Також важливо забезпечити достатній рівень фінансування спорту від держави та інших інституцій, щоб забезпечити доступність спортивних послуг та розвиток спортивної індустрії.

Також за час пандемії COVID-19 значно зменшились доходи багатьох спортсменів [6, с.453].

3. Проблеми з безпекою: зростає кількість терактів та інших форм насильства під час спортивних змагань. Також зростає ризик пошкоджень та травм спортсменів. Спортсмени можуть стати жертвами травм, які можуть виникнути внаслідок недостатньої підготовки, несправедливих правил гри, небезпечної обладнання, надмірної фізичної навантаження, допінгу та інших факторів [50, с.75].

4. Технологічні проблеми:

- Недостатнє використання сучасних технологій для покращення тренувань та відслідковування прогресу спортсменів.
- Відсутність стандартизованих систем вимірювання, що може призвести до неточності результатів та порушення справедливості змагань.
- Відсутність повної автоматизації управління змаганнями та оцінювання результатів, що може призвести до затримок та неточності в оцінці результатів.
- Проблеми з приватністю та безпекою даних у спортивних додатках та системах, що може викликати стурбованість у спортсменів та тренерів.

- Потенційні негативні наслідки від використання певних технологій у спорті, таких як використання електронних допоміжних пристроїв у футболі, які можуть змінювати хід гри та порушувати її справедливість.

- Проблеми з доступністю та фінансуванням новітніх технологій для менш розвинутих країн та команд, що може створювати нерівні умови для змагань.

Ці проблеми потребують уваги та вирішення, щоб забезпечити справедливість, точність та безпеку у спорті [6, с.454].

5. Спорт відіграє важливу роль у нашому житті, проте він також може впливати на довкілля та викликати різноманітні екологічні проблеми.

Деякі з них наступні:

- Використання матеріалів, що шкодять довкіллю: Багато спортивних товарів, таких як м'ячі, тенісні ракетки, спортивні костюми тощо, виготовляються з матеріалів, які можуть бути шкідливими для довкілля. Наприклад, пластик може бути складним для переробки, а штучні тканини можуть виділяти шкідливі речовини під час виготовлення та використання.

- Відходи, що виникають на стадіонах та в залах: Під час змагань та тренувань на стадіонах, залах та інших місцях можуть виникати великі кількості відходів, таких як пластикові пляшки, пляшки для напоїв, їжа тощо. Це може призвести до забруднення довкілля та здоров'я людей, які проживають поруч.

- Транспортування спортсменів та глядачів: Великі змагання вимагають перевезення тисяч спортсменів та глядачів, що призводить до збільшення викидів вуглецю та інших шкідливих речовин.

- Неправильне використання водних ресурсів: Багато видів спорту, таких як гольф, футбол, хокей тощо, вимагають великих кількостей води для зрошення полів або льоду. Це може призводити до зменшення запасів води та забруднення водних ресурсів .

Ці проблеми потребують уваги та вирішення, щоб забезпечити більш стійкий та екологічно збалансований спорт [22, с.56].

1.3. Роль державного регулювання та забезпечення розвитку фізичної культури і спорту

Важливу роль у забезпеченні здоров'я та благополуччя населення відіграє державне регулювання та забезпечення розвитку фізичної культури і спорту (рис. 1.5.)

Рис. 1.5. Структура управління сферою фізичної культури та спорту державних органів загальної компетенції

На сьогодні спорт - це потужна сфера, індустрія, яка виробляє специфічний продукт, в якому беруть участь спортивні лікарі, психологи, науковці разом із спортсменами, тренерами та менеджерами. Засоби масової інформації займаються тим, що транслюють та доносять змагання до рівня головних подій життя суспільства. Проте, не слід представляти сучасний спорт як єдиний феномен, який має одну мету, функції та загальні закономірності розвитку [44, с.63].

Основні ролі державного регулювання та забезпечення розвитку фізичної культури і спорту включають наступні:

1. Забезпечення доступності спорту для громадян має важливе значення для забезпечення їх фізичного та психологічного здоров'я, а також для забезпечення соціальної інтеграції та підвищення якості життя. Держава може виконувати важливу роль у забезпеченні доступності спорту для всіх, зокрема за допомогою таких заходів:

Фінансування спортивних заходів та обладнання: Держава може надавати фінансову підтримку для проведення спортивних заходів та придбання необхідного обладнання. Це може допомогти знизити вартість участі в спорті та забезпечити доступність для людей з різних соціальних груп.

Розвиток спортивних інфраструктур: Держава може сприяти будівництву та розвитку спортивних інфраструктур, таких як стадіони, спортивні зали, басейни тощо. Це може допомогти забезпечити доступність для громадян різних вікових та соціальних груп.

Програми підтримки для спортсменів: Держава може надавати програми підтримки для спортсменів, які мають потенціал для високих досягнень у спорті, проте не мають достатніх фінансових ресурсів. Це може допомогти забезпечити рівні можливості для всіх спортсменів незалежно від їхнього соціального стану.

Рекламні кампанії та просвітницькі заходи: Держава може проводити рекламні кампанії та просвітницькі заходи, що сприяють популяризації спорту та мотивують громадян до заняття спортом. Це може збільшити зацікавленість громадян до спортивних заходів [45, с.89].

2. Підтримка та розвиток спортивних організацій: держава повинна забезпечувати підтримку та розвиток спортивних організацій, які відповідають вимогам міжнародних федерацій та організацій. Це може

бути здійснене шляхом фінансової підтримки, законодавчих актів, створення сприятливого регуляторного середовища тощо. Держава надає фінансову підтримку для розвитку спортивної галузі, включаючи фінансування наукових досліджень, тренувань, змагань та інших подій [11, с.45].

3. Розвиток масового спорту є важливим завданням для будь-якої держави. Це сприяє зміцненню здоров'я громадян, підвищенню їх соціальної активності, зменшенню впливу негативних факторів на довкілля та впливає на формування позитивної соціальної атмосфери.

Створення умов для занять спортом: Для розвитку масового спорту необхідно мати відповідну інфраструктуру, наприклад, стадіони, спортивні зали, басейни тощо. Держава може сприяти будівництву та реконструкції спортивної інфраструктури, а також забезпечити безкоштовний доступ до них.

Організація масових спортивних заходів: Для популяризації масового спорту держава може організовувати масові спортивні заходи, такі як марафони, змагання з різних видів спорту, турніри тощо. Це може залучити більше громадян до занять спортом та забезпечити можливість для всіх змагатися у спортивних змаганнях.

Підтримка здорового способу життя: Держава може сприяти популяризації здорового способу життя та занять спортом серед громадян, наприклад, проводити рекламні кампанії та просвітницьких заходів [20, с.63-64] .

4. Підтримка професійного спорту: держава повинна забезпечувати підтримку професійного спорту, який є важливим елементом економіки країни та впливає на її міжнародний престиж. Професійний спорт забезпечує високий рівень змагань та розвиває спортивну культуру, яка може стати елементом національної

ідентичності та престижу держави. Також, професійний спорт є джерелом заробітку для спортсменів, тренерів та інших спортивних працівників [31, с.55].

5. Розвиток інфраструктури спорту з боку держави є важливою складовою здорового способу життя та підтримки фізичної активності населення. Це може бути досягнуто шляхом будівництва та підтримки спортивних об'єктів, фінансування програм підтримки спортивних клубів та заходів, а також розвитку спортивного туризму.

З боку держави можуть бути здійснені різні заходи для розвитку інфраструктури спорту, зокрема:

- Будівництво нових та модернізація існуючих спортивних об'єктів, таких як стадіони, спортивні зали, басейни, спортивні майданчики та інші.
- Фінансування програм підтримки спортивних клубів, зокрема надання грантів на розвиток інфраструктури, фінансову підтримку тренерів та спортсменів, організацію спортивних змагань та інші.
- Розвиток спортивного туризму, який може бути важливим чинником у розвитку спортивної інфраструктури. Це може включати підтримку спортивних заходів, таких як марафони, триатлони, катання на лижах та інші, а також розвиток туристичної інфраструктури, такої як готелі, ресторани та інші.
- Сприяння формуванню позитивної думки про здоровий спосіб життя та стимулювання до його ведення, зокрема підтримка спортивних заходів, розвиток інфраструктури для здорового способу життя, таких як велосипедні доріжки, зони відпочинку та інші [46, с.52-53].

6. Розробка та реалізація національної стратегії розвитку фізичної культури та спорту: держава повинна розробляти довгострокову стратегію розвитку спорту в країні, враховуючи потреби населення та

можливості розвитку спортивної галузі. Для цього потрібно визначити конкретні цілі та завдання, які потрібно досягти, а також розробити стратегію їх реалізації.

7. Регулювання спорту державою відноситься до важливих завдань державного управління. Відповідно до законодавства багатьох країн, держава має регулювати та контролювати різні аспекти спортивної діяльності, зокрема організацію спортивних заходів, здійснення спортивної підготовки, встановлення правил та стандартів для спорту, забезпечення безпеки учасників спортивних змагань та ін [32, с.451-452].

Держава може встановлювати спеціальні органи, що відповідають за регулювання спорту на різних рівнях – національному, регіональному та місцевому. Також можуть бути створені окремі закони, положення та правила, що стосуються спортивної діяльності та її регулювання.

Одним з важливих аспектів регулювання спорту державою є забезпечення спортивної безпеки та захисту прав учасників спортивних заходів. Держава може встановлювати обов'язкові вимоги щодо безпеки та здоров'я учасників, а також вимоги щодо відшкодування шкоди у разі її заподіяння.

Крім того, держава може сприяти розвитку спорту, надавати фінансову та іншу підтримку спортивним організаціям та заходам, а також забезпечувати розвиток спортивної інфраструктури. Важливим аспектом є також регулювання відносин між спортивними організаціями та спортсменами, зокрема встановлення правил трансферу та контрактів [47, с.8].

Висновки до розділу 1

Підбиваючи підсумки розділу, можна сказати, що фізична культура – це особливий компонент культури суспільства, а її цілі та результати важливі як для окремої людини, так і для всього людства. З цієї причини важко переоцінити її значення у кожній сфері суспільства, чи це освіта, економіка, виховання.

Важливим аспектом розвитку сучасного спорту в Україні є формування системи спорту, яка б дозволила ефективно організовувати та координувати роботу всіх спортивних організацій та функціонувати на національному рівні.

Необхідно забезпечити належний розвиток спортивних інфраструктур в різних регіонах країни, зокрема будувати та модернізувати спортивні комплекси та об'єкти, що забезпечують високий рівень підготовки спортсменів.

Ефективний розвиток спорту в Україні неможливий без належного фінансування. Необхідно забезпечити належний рівень державного фінансування та розвитку меценатства у сфері спорту.

Важливим аспектом розвитку сучасного спорту є популяризація масового спорту, зокрема забезпечення доступності спортивної діяльності для всіх верств населення та створення умов для підвищення рівня фізичної активності населення.

Також важливим аспектом розвитку сучасного спорту в Україні є розвиток міжнародної співпраці та співробітництва з іншими країнами у сфері спорту. Це дозволить підвищити престиж України на міжнародній арені та забезпечити змагання на високому рівні.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для збору і обробки експериментальних даних використовувалися наступні методи дослідження:

1. Теоретичний аналіз й узагальнення даних науково-методичної літератури.
2. Соціологічні методи: опитування.
3. Математико-статистичні методи: визначення середніх значень, узагальнення результатів дослідження.

2.2. Організація дослідження

1. Теоретичний аналіз й узагальнення даних науково-методичної літератури

Аналіз науково-методичної літератури проводився протягом всього дослідження з метою порівняння поглядів різних авторів на основні питання теми роботи і дозволив визначити основні напрями дослідження, сформулювати завдання і визначити шляхи їх вирішення. Проводився аналіз різних джерел, які висвітлюють загальну картину розвитку спорту, розглядалися фактори, що сприяють підвищенню рівня технічного та матеріального забезпечення спортивної індустрії, а також питання використання нових форм організації вирішення проблем розвитку сучасного спорту [16, с.86]

Аналіз літератури дозволив ознайомитись з сучасними методами розвитку спорту; вивчити спеціальну літературу, яка висвітлює питання використання засобів та методів вирішення проблем розвитку спорту та їх видів, безпосередньо.

2. Соціологічні методи дослідження Об'єктом нашого дослідження були студенти Національного університету фізичного виховання і спорту України. Для отримання інформації ми використовували метод опитування. Це дозволило нам вивчити те чи інше соціальне явище, розглянути об'єкт, що цікавить нас, у взаємозв'язку з іншими об'єктами. Анкетування проводилося нами для того, щоб визначити інтерес найпоширеніші проблеми у розвитку спорту, з якими стикаються спортсмени сьогодні. Нас цікавила роль різних чинників і створених ними умов, на розвиток спорту. Результату в Додатку 1 ст. 73.

Аналіз анкетних даних допоміг нам виявити найпоширеніші проблеми розвитку спорту, з якими наразі стикаються юні спортсмени різного віку. Також аналіз анкетних даних дав змогу виявити деякі особливості проблем, пов'язаних із віко-статевими чинниками та педагогічні умови, що є формуючими.

3. Математико-статистичні методи: метод визначення середніх значень.

Результати дослідження оброблялися методами математичної статистики: визначалися середні значення, графічно було зображено статистичні дані. Дослідження проводилось в три етапи.

На першому етапі визначався стан питання з даної проблеми, проводився аналіз проблем розвитку сучасного спорту.

На другому етапі (серпень 2022 року - лютий 2023 року) було організовано і проведено опитування. У дослідженні брали участь студенти Національного університету фізичного виховання і спорту України. Вивчалися умови, які є чинниками проблем розвитку сучасного спорту, а також – загальні засади формування проблем розвитку спорту.

На третьому етапі проводилося обробка даних дослідження та оформлення роботи.

РОЗДІЛ 3

СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОРТИВНОЇ ГАЛУЗІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Дослідження особливостей організації розвитку фізичної культури і спорту на національному рівні та закордоном

Сьогодні спорт існує як невід'ємна частина життя суспільства. Поглинаючи всі щаблі сьогоденного соціуму, він дуже впливає на основні сфери життєдіяльності суспільства. Спорт позначається на відносинах національного рівня, становищі людини у суспільстві, формуючи цим моду, спосіб життя людей, етичні цінності. Окрім профілактики поганих звичок, фізична культура задовільняє видовищні запити людства. У ХХІ ст. не існує ніякої особи, котра б не займалася спортом та фізичною культурою, не брав участь у будь-яких змаганнях, естафетах, флешмобах. Доказом усіх вищезгаданих пунктів є те, що інтерес до найбільших інтернаціональних змагань, подібних до Олімпійських ігор, Чемпіонатів світу та Європи, Всесвітні універсиади доконче наростає. За проведенням таких змагань спостерігає всякий мешканець планети, оскільки це найбільш захоплюючі та непередбачувані видовища. Спостерігаючи за відомими спортсменами світу люди отримують калейдоскоп емоцій, які ні з чим не можна порівняти. Такі найбільші заходи залучають людей до занять фізичної культури та спортом.

Заняття фізичною культурою та спортом вирішує низку проблем, які у ХХІ столітті постали дуже гостро перед нинішнім суспільством. Це шкідливі звички, малорухливість, девіантна поведінка. У формуванні людини важливу функцію виконують спорт та фізична культура. Спортсмен набуває життєвого досвіду завдяки тому, що у спорті програються багато соціальних ситуації. Потрапляючи в нову соціальну сферу, спортивну школу чи секцію, молодий спортсмен потрапляє в оточення деталей сучасної суспільної галузі: судді, тренери, спортивний колектив – це визначені люди, на чий плечі покладається відповідальність

за освіту та виховання, навчання культурним нормам та поведінці, що забезпечують ефективне реалізацію та освоєння новітньої суспільної ролі. Для будь-якої людини виняткову роль відіграє прелімінарна соціалізація, у котрій закладаються ґрунтовні моральні та психофізичні якості особистості.

У первинній соціалізації спортсмена одночасно зі школою та батьками обіймає місце соціальний інститут фізичної культури та спорту. Серед представників первинної соціалізації в повному обсязі грають самі ролі й мають рівним становищем. Серед представників первинної соціалізації ролі розподілені нерівно. Батьки по стосунку щодо чада мають переважну роль. У взаєминах із юним спортсменом тренер, як і батьки, істотно впливає, цим посилюючи позиції перших.

Багато хто відчайдушно проводять годинами у спортивних залах, бігають тяжкі кроси, без тренера, фітнес-інструктора, розмірковуючи про те, що прочитавши в інтернеті або спитавши у знайомого програму його тренування, це подарує позитивний ефект услід недовгого відрізка часу. Найчастіше цього не трапляється через те, що людина не знає власних перспектив організму, не знає його функціональний стан, і навіть не уявляє, що власним невіданням спричинює чималої шкоди власному організму. Зловживання фізичними навантаженнями може спричинити не маленької шкоди, того при обранні навантаження належний персональний підхід, котрий може віднайти спеціаліст у даній галузі, і, тобто фітнес-інструктор, тренер.

Але в ХХІ ст. існує важлива проблема для спорту та фізичної культури – це відтік за кордон кваліфікованих спеціалістів, тренерів та спортсменів. Це зумовлено, з одного боку, високим рівнем підготовленості наших фахівців, спортсменів та тренерів, затребуваністю їх на всесвітньому рівні, а з протилежного – браком угод для повноцінної діяльності у нашій країні. Удосконалення не лише спортивного та

фізичного, а й естетичного, внутрішнього, інтелектуального виховання – все це дає спорт.

Наша держава приділяє велику увагу і намагається долучити до зайняття спортом дедалі більше населення. Для цього робляться пільгові відвідини спортивних секцій, споруд для різних організацій. Будуються дитячо-юнацькі спортивні школи, для того щоб школярі могли мати можливість відвідувати різні секції, так само для пенсіонерів надаються пільги, для відвідування різних спортивних об'єктів. Сходячи з цього можна зробити висновок, що країна присвячує належну увагу фізичній культурі та спорту та підходить до кожної вікової категорії з усією відповідальністю. Але цього недостатньо, щоб підвищити рухову активність всього населення, тут важливим є бажання самої людини займатися і рухатися якомога частіше. В даний час нинішнє суспільство припускає за краще пильнувати за спортом лежачи на канапі, не докладаючи жодних зусиль. Людина безперечно при перегляді спортивних трансляцій відпочиває емоційно, адже переживає за свою команду чи кумира.

У XXI ст. спорт та фізична культура стали бізнесом, у якій сучасно суспільство вкладає величезні кошти. Розглянувши фізичну культуру і спорт з економічної погляду, можна побачити, що матеріальні вкладення сучасного суспільства на спорт у десятки разів окупаються. Насамперед це пов'язано зі зміцненням здоров'я та зростанням тривалості життя. А вже потім із бізнесом та іміджем. Ще у спортивній практиці здійснюються усякі особливі взаємовідносини конкуренції та дружби окремих спортсменів, між командами, організаторами, спортивними арбітрами тощо, які так чи інакше включені до системи соціальних відносин. На закінчення можна сказати, що фізична культура і спорт поступово розвивається в усьому світі, й з кожним днем все більше людей приєднуються до спортивних подій і намагаються брати участь у них. Нині нашій країні формується

активний інтерес здорового життя. По суті, можна говорити, що в Україні повстає новітній суспільний феномен, що виявляється в гострій економічній цікавості громадян у збереженні здоров'я як основи матеріального благополуччя. Варто приберегти та поновити кращі звичаї вітчизняного фізкультурноспортивного руху та продовжити пошук нових високоефективних спортивних та фізкультурно-оздоровчих технологій, цілеспрямованих на найбільше притягнення усіх прошарків населення до енергійних занять спортом та фізичною культурою.

Спорт відіграє важливу роль в житті суспільства і держави. За кордоном масовий спорт є засобом розвитку населення, оздоровлення, а також засобом боротьби проти асоціальних явищ. Ми виділили головні тенденції процесів державного управління організацією розвитку масового спорту є:

- підвищення значення ролі держави в підтримці організації масового спорту для всіх;
- використання масового спорту як важливого чинника профілактичних і лікувальних заходів, профілактики асоціальних явищ, виховання спорту в естетичному, фізичному, інтелектуальному і моральному розвитку молоді.

Вплив вище поданих процесів призвів до:

- покращення фізкультурно-оздоровчої інфраструктури з урахуванням потреб населення;
- різноманіттю форм послуг, засобів і методів обслуговування потреб масового спорту;
- збільшенню прибутків від сегмента спортивного сервісу і спортивних видовищ;
- розвитку масштабів спортивного телерадіомовлення [12, с.85].

Думка про розвиток спорту в будь-якій країні формується на аналізі основного закону про спорт. Наприклад:

для Фінляндії актуальний Закон про спорт ще від 1979 р. і Статут про спорт від 1979 р.,

у Франції і досі актуальний Закон Французької Республіки про організацію і підвищення ролі в суспільстві фізичної і спортивної активності від 1984 р. та ін.

Варто зазначити, що ці закони і так само інші законодавчі акти, які мають відношення до розвитку спорту відповідають положенням міжнародних угод. Державними органами виконавчої влади є різні відомства і міністерства. Так, в Аргентині - це Міністерство з соціальних питань, в Іспанії — Вища рада спорту, саме вона є автономним органом Міністерства освіти і науки. У компетенції зазначених органів входять такі питання розвитку фізичної культури та спорту:

- участь в керівництві спортом вищих досягнень;
- розподіл і саме виділення засобів державного бюджету, а також складання кошторису витрат;
- виокремлення, анулювання і умови отримання посібників, субсидій, позик і кредитів для спортивних організацій;
- інспектування використання фінансових коштів;
- участь в розробленні і виконанні планів щодо будівництва і модернізації спортивних споруд, беручи до уваги їхнє устаткування тощо [21, с.62].

Закордонна практика розвитку масового спорту свідчить про те, що територіальне положення розділення адміністративних функцій дозволяє чітко відділити відповідальність і компетенцію територіальних і державних органів управління. Тому, на державному рівні можна спостерігати, що влада здійснює основні функції управління, а місцеві і

регіональні органи управління спортом орієнтуються більше на розвиток масового спорту [14, с.5].

У Німеччині здійснюється порядок територіального керівництва масового спорту відповідно до Конституції (ст. 30) і федеральної будови Німеччини. Доцільно наголосити, що в Німеччині немає однієї будови керівництва спортом на загальному рівні. Механізми і структура управління спортом істотно відрізняються на території різних земель. У ряді земель (Мекленбург, Баден-Вюртенберг — Нижня Саксонія, Передня Померанія, Північний Рейн-Вестфалія, Саксонія — Анхальт) за розвиток спорту відповідають міністерства у справах культури, в інших — міністерства у справах науки і мистецтва, з питань освіти і спорту, міністерства у справах жінок, праці і соціального порядку і так далі. Суцільне керівництво спортом та фізичною культурою відбувається установами земель разом з федеральним урядом, містами, національними спортивними організаціями, громадами і комунами. Залежно від регіональної специфіки, потреби населення в послугах спорту, організація масового спорту на різних регіонах різна, проте від цього є єдині пріоритети:

- фізична культура в школах і підготовка викладачів фізичного виховання;
- студентський спорт;
- спорт для усіх, передусім для жінок, літніх людей та інвалідів;
- модернізація, будівництво і реконструкція спортивних споруд;
- підтримка професійного, неолімпійського та олімпійського видів спорту;
- Сприяння функціонування спортивним клубам і командам [34, с.85].

Одну з головних ролей у формуванні фінансових ресурсів масового спорту закордоном відіграє система оподаткування країни. Основний принцип полягає в тому, що набуття спортивною організацією статусу громадсько командної організації дозволяє їй претендувати на певні податкові пільги. При цьому більше ніж 5,5 млн. німцям, які працюють в галузі спорту, щорічно знижують суми виплачуваних податків на кожного.

Відомий французький науковець економіст В. Андрефф зауважує, що роль місцевих органів влади і їхні дії в галузі розвитку спорту зводяться до 3 напрямів (рис. 3.1.):

Рис. 3.1. Напрями розвитку спорту за В. Андреффом.

Тож, масовий спортивний рух Німеччини побудований при дотриманні принципів вертикального і горизонтального управління. Урядові органи керують засобами державного бюджету і розв'язують головні проблеми розвитку масового спорту і спорту вищих досягнень. [13, с.58].

Виняткової уваги вимагає питання структури керівництва спортом для всіх рівнів. Спортивні послуги населенню мають свої особливості, серед яких, базовими можна назвати їх високі інформативність і капіталоемність. Устаткування, будівництво і зміст фізкультурно-спортивної споруди вимагає значних фінансових вкладень, а тенденція до

розширення асортименту послуг, що надаються, створюють чітку передумову збільшення цих витрат. Така ж сама тенденція торкається й трудових ресурсів: не тільки постійно підвищується кваліфікація тренерського і управлінського персоналу, але й збільшуються вимоги до їхньої роботи — з'являються нові методики проведення тренувань, росте інформаційне навантаження, засоби і методи тренування тощо. Оскільки, від роботи спеціалістів галузі спорту залежить здоров'я клієнта, то не варто економити на цих витратах [48, с.52].

Інтернаціональний досвід свідчить про те, що треба використовувати ресурси державних бюджетів для вирішення задач розвитку масового спорту. Крім того, як зазначалось вище, об'єктивні передумови росту витрат не дозволяють лише за рахунок фінансів з одного джерела вирішувати усі фінансові проблеми. Зважаючи на це, фінансування масового спорту набуває багатоканальної природи. Так, в Аргентині Національний фонд спорту складається з наступних джерел:

- 50% чистого прибутку від використання інфраструктури;
- фонди, які поповнюються від проведення спортивних прогнозів;
- засоби, які щорічно виділяються з державного бюджету;
- відсотки і компенсації з позик, кредитів, що надаються спортивним організаціям;
- майно ліквідованих спортивних організацій;
- надходження від штрафів;
- надходження з інших дозволених законом джерел.

Закон Франції про будову і підвищення ролі в суспільстві спортивної і фізичної активності устанавлює угоди, при котрих спортивні організації отримують різні дотації від країни. Університетські і шкільні спортивні організації мають сприяння як від країни, так і від органів місцевого самоврядування. Країні підтримують на практиці названі організації тим,

що забезпечують можливість виконати спортивні споруди і устаткування, котрі належать другі беруть у перших. У Франції з державного бюджету на спорт виділяється приблизно 0,2% від усіх витрачених засобів. А якщо взяти до уваги те, що заробітну плату працівникам галузі освіти та фізичного виховання платить Міністерство освіти, то загальні державні розходи становитимуть 0,8% національного бюджету. Регіони і департаменти Франції витрачають на спорт приблизно 1% бюджету, комуни — 4,5% бюджету. Заняття спортом і фізичною культурою за місцем роботи розглядаються законом як найважливіша умова розвитку спорту для всіх і ще в якості способу профілактики професійних виробничих травм. Саме робочі комітети підприємств покликані підтримувати розвиток спорту і фізичної активності на виробництві і це фінансувати, винятково, в відмінних формах стимулювати співробітників, котрі регулярно займаються видами спорту і фізичними вправами [17, с.2].

В цілому досвід закордонних держав в сфері розвитку масового спорту свідчить про високу ефективність застосування функціонування вертикалі державної влади в галузі спорту за присутності соціально орієнтованого державно-приватного партнерства з провідною функцією держави. Діяльність по поширенню та залучення якомога більшої кількості населення до здорового способу життя і фізичної культури ґрунтується на базовому комплексному документі, що характеризує головні напрямки належної діяльності на усіх рівнях. Такий підхід дозволяє вести коротко- та довгострокове планування державної політики, а також, і це дуже важливо, забезпечити належний контроль за реалізацією поставлених завдань.

Багато елементів моделей організації системи фізичного виховання, зокрема, робота з дорослим населенням та людей похилого віку - заслуговують особливої уваги з боку нашої держави для їх застосування.

Дослідження особливостей організації розвитку фізичної культури і спорту на національному рівні та закордоном є важливим завданням для підвищення ефективності спортивної діяльності та підготовки висококваліфікованих спортсменів.

У багатьох країнах світу розвиток фізичної культури і спорту є одним з пріоритетних напрямків державної політики. У країнах з розвинутою спортивною інфраструктурою, таких як США, Канада, Німеччина, Японія, Китай та інші, державна підтримка спорту включає фінансування спортивних програм, будівництво та реконструкцію спортивних споруд, підтримку спортивних клубів та організацій, сприяння розвитку спортивного туризму та інше. У більшості країн світу існують державні програми підтримки розвитку фізичної культури та спорту. Вони можуть бути спрямовані на розвиток спортивної інфраструктури, підтримку спортивних клубів та організацій, забезпечення фінансової підтримки спортсменів, проведення спортивних змагань та інше.

Як відомо, Україна має власну державну програму розвитку фізичної культури та спорту на 2021-2025 роки. Її база - це необхідність самореалізації та розвитку потенціалу молоді в Україні, їх залучення у життя держави, яке внаслідок розвиватиме їх національну свідомість на основі суспільнодержавних цінностей та відповідального громадянства, дасть молоді можливості для реалізації в житті, підвищить рівень їх громадянських компетентностей, спроможності бути самостійними, соціалізованими, з стійкими життєвими принципами, а також, що є дуже актуальним, активними патріотами і відповідальними учасниками суспільного життя.»

Здоров'я нації завжди асоціюється зі здоров'ям дітей та підлітків. У зв'язку з цим, і в Україні гармонійний розвиток, здоров'я молоді є пріоритетом державної політики [13, с.7-8].

Медико-соціальна ситуація, що складається сьогодні в Україні відображається на такій біологічно і соціально важливій функції організму, як фізична працездатність. Трактатами останніх років обґрунтовано, що фізична працездатність є інтегральною ознакою здоров'я дітей і підлітків, але в спеціальній літературі ця проблема висвітлена коротко. У той час знання законів розвитку дітей шкільного віку в наявних умовах потребує першочергової уваги, адже дитячий організм дуже вразливий до несприятливих чинників зовнішнього середовища.

Загальновідомо, що брак рухів у житті дітей шкільного віку є одним з мотивів недотримання багатьох життєво цінних процесів. Потрібний об'єм рухової активності дітей і підлітків – важливий чинник і поручник виховання всебічно розвиненого зростаючого покоління. За умов гіподинамії, в якій знаходяться наші діти, дуже важко говорити про повноцінний розвиток фізичного спорту та виховання.

Дитячий спорт дуже міцно пов'язаний з фізичним вихованням. На уроках фізичної культури діти навчаються основним елементам деяким видам спорту для прибивання любові до спорту або виявлення схильностей до спеціалізованого заняття одним видом спорту. Розвиток дитячого спорту тісно пов'язаний з фізичним вихованням, масовим спортом та спортом вищих досягнень.

Для забезпечення високоякісного відбору дітей із винятковими спортивними здібностями та прививання у зростаючого покоління «звички» підтримувати своє здоров'я прийомами фізичної культури і спорту держава повинна зробити потрібні організаційно-правові та матеріально-технічні умови для охоплення практично усіх дітей таким короткостроковим навчанням. З цією метою мають бути сумісні зусилля опікунських служб, сім'ї, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, навчальних закладів, спортивних клубів та федерацій.

Для дітей шкільного віку стратегічної важливості набирає створення умов, котрі б віддавали їм можливість брати участь у планомірній руховій активності не менше 8-10 годин на тиждень: саме такий спектр фізичного навантаження підтримує скороченню асоціальних виразів серед дітей, забезпечує оздоровчий ефект, а ще дозволяє сформувати у них навички до наступних безперервних занять доступним спортом і розкрити здібних зпоміж них для притягнення до резервного, дитячо-юнацького, а у наступному і до спорту вищих досягнень [19, с.189].

Тож, дивлячись на практичний досвід розвинутих країн Європи та світу, перед українською владою та нашим суспільством стоїть завдання створити оптимальні умови для сукупного поєднання усіх чинників різних складових фізичного, психічного, духовного й соціального здоров'я, що в результаті призведе до соціального, біологічного та психічного благополуччя населення.

Призначення спорту і фізичної культури лишається незмінним. Це варто розуміти кожному громадянину і передусім державі.

Варто також упровадити різноманітні програми територіальних громад за участю громадських організацій, що цілеспрямовані на формування здорового способу життя [25, с.12].

Однією з головних умов позитивного рішення цих проблем є формування і здійснення державної політики у галузі спорту і фізичної культури, лобювання її на рівні органів місцевої виконавчої влади та фінансових і промислових структур, місцевого самоврядування, ЗМІ.

Треба також збільшити рівень обізнаності різних прошарків суспільства з приводу проблем здоров'я, збільшити рівень пропаганди здорового способу життя як загальнонаціональної цінності.

Низький рівень оздоровчої рухової активності населення затримують формування і розвиток здорового способу життя, від якого на 60% залежить стан здоров'я людини.

У зв'язку з нестачею стабільних звичаїв активного дозвілля та здорового способу життя, неспроможного виховання молоді на зразках славетних вітчизняних спортсменів, для українського суспільства гострою проблемою лишається широке поширення зловживання алкоголем, тютюнопаління, вживання наркотичних засобів. Як результат, наростають антигромадські прояви та розпалюється криміногенна обстановка, винятково у молодіжному середовищі.

Справи спорту вищих досягнень спиняють твердження позитивного міжнародної репутації України, як спортивної держави, та не підтримують патріотичному вихованню населення.

В Україні істинно відсутня систематичність популяризації спорту та фізичного виховання. Розгляд вітчизняних ЗМІ пред'являє, що більшість з них нерідко віддають прерогативу повідомленням про «розкручених» іноземні змагання та зірок, полишаючи на другорядному плані успіхи вітчизняних [28, с.4].

Розв'язати ці питання можна, перш за все, за умов покращання порядку керівництва галуззю спорту і фізичної культури. Тепер до цього порядку приєднуються всі міністерства України та інші державні інституції.

Головний орган виконавчої влади зі спорту і фізичної культури має існувати міжгалузевим і поширювати свою діяльність на все населення держави без його поділу за місцем навчання або проживання, роботи, а судження формування на демократичних та гуманістичних підніжжях продуктивної загальнонаціональної моделі розвитку фізичної культури і спорту. Необхідно більше уваги приділити на зміцнення цінностей щодо здорового способу життя нації, тому варто проводити активну державну та громадську роботу [35, с.53].

3.2. Стан вітчизняного спорту в умовах війни

Серпень є місяцем, коли починається національний чемпіонат України з футболу. Представники з інших видів спорту в цей час активно готуються до змагань різних рівнів: національних, міжнародних першостей. Цей час дуже відповідальний. Втім на початку широкомасштабної війни в Україні спортивне життя вгасло.

На початку повномасштабного вторгнення багато спортсменів, тренерів та взагалі всіх професій галузі спорту долучилися або повернулися до лав Збройних сил України, зокрема Територіальних Оборон, Добровольчих батальйонів, Національної гвардії чи Державної прикордонної служби.

Українські спортсмени є активними учасниками волонтерського руху: збирають кошти на потреби армії та гуманітарну допомогу, організовують акції на підтримку України, продають свої медалі та інші речі на аукціонах і віддають зароблені на змаганнях кошти [29, с.52].

Переміни у спортивному житті України показали й у вигляді теперішніх правил і форматів внутрішніх змагань. Унаслідок впровадження надзвичайного стану 23 лютого, а 24-го – вже воєнного, всі змагання на території держави було скасовано. Опісля постанови Міністерства молоді та спорту від 28 травня турніри були частково поновлено. Утім, проходити вони мають без глядачів, а в разі повітряної тривоги змагання припиняються, і всі учасники мусять перейти в укриття. Всі інтернаціональні зустрічі українських команд відбуваються за кордоном.

Спортивні події було призупинено услід повномасштабного вторгнення росії.

В Україні уперше за більше ніж 3 місяці допустили проведення всеукраїнських змагань. Депутат Верховної Ради й олімпійський чемпіон з греко-римської боротьби Ж. Беленюк повідомив про наказ Міністерства

молоді та спорту України, в якому йшлося про умочи початку національних чемпіонатів, але не з усіх видів спорту.

Росіяни скасували змагання в Україні 24 лютого 2022 року, влада України запровадила воєнний стан [36, с.45].

Які наразі умови проведення змагань:

Організатори мусять дотримуватися умов безпеки, "передбачених законодавством про воєнний стан".

Змагання мають відбуватися без глядачів.

Участь у змаганнях можуть брати лише спортсмени дорослих і "найближчої до дорослих" вікових груп.

Від 28 травня Мінспорту випустило нову постанову, в якій дозволив проводити всеукраїнські спортивні змагання на безпечних територіях задля того, щоб сприяти підготовці спортсменів для національної збірної до міжнародних змагань.

Ще сьогодні офіційно можна проводити навчально-тренувальні збори для підготовки до змагань. Утім в них зможуть брати участь спортсмени від 16 років, які " не вимагають супроводження дорослою особою".

Інша ситуація на рівні дитячо-юнацьких шкіл - турніри серед клубів завмер. І це несе загрозу істотного падіння спортивної галузі узагалі у не

дуже далекій перспективі. Падіння, через яке Україна ризикує втратити цілі покоління спортсменів, які могли б стати кадровим резервом і замінити теперішніх лідерів у майбутньому. Принаймні спроби порятунку власних видів спорту роблять керівники профільних федерацій.

Виникали проблеми щодо виїздів за кордон на міжнародні офіційні турніри представників національних збірних в умовах воєнного стану, адже за законом залишати межі країни заборонено чоловікам віком 18–60 років. Але за ініціативи президента В. Зеленського з березня 2022-го року встановлені спеціальні умови для спортсменів. Глава нашої держави зазначив, що під час війни додаткові згадки про Україну на міжнародних аренах позитивно позначаються на іміджі країни, спортсмени якої, змушені тренуватись під звуки сирен.

У 2022-му році значно скоротили видатки з бюджету на спорт. Це можна побачити нижче на діаграмі. Якщо у 2021-му році видатки становили 9,39 млрд. грн, то у 2022-му скоротилися більш ніж у двічі, і становлять 3,7 млрд. грн (рис. 3.2). Звичайно, в першу чергу, причиною цього є повномасштабне вторгнення росії в Україну [30].

Видатки з державного бюджету на спорт в млрд. грн

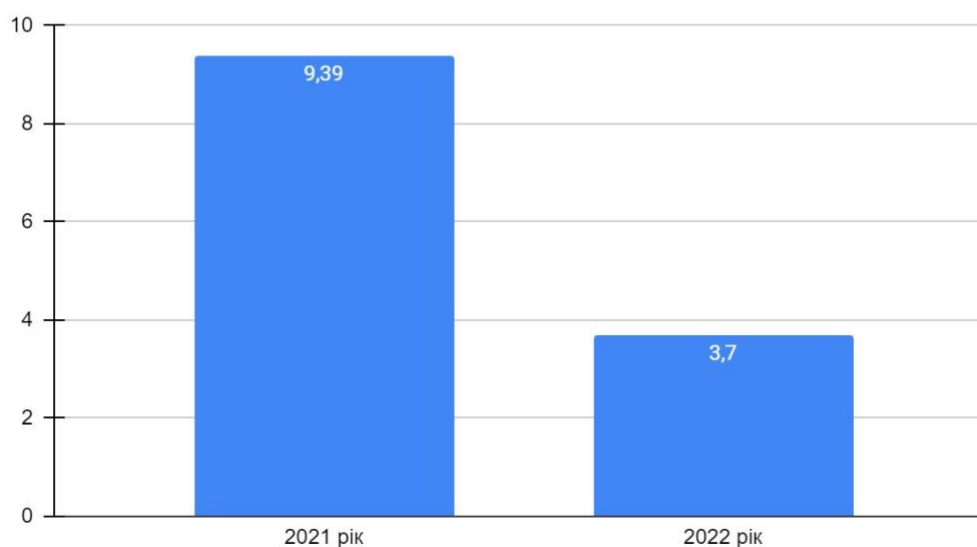

Рис. 3.2 Порівняння видатків з державного бюджету на спорт.

Що це не просто слова, довів нещодавній чемпіонат світу з легкої атлетики в американському Юджині, штат Орегон. Багато світових ЗМІ спілкувались з нашими спортсменами, після цього публікували інформацію та історії пов'язані з війною. Бронзови призер чемпіонату світу з стрибків у висоту А. Проценко розказав про те, як готувався за допомогою тренажерів, які сам робив з великими труднощами в тоді ще окупованому Херсоні та з якими труднощами він зустрівся, коли намагався виїхати звідти лише через 1,5 місяця після початку широкомасштабної війни. Бігунка О. Ляхова шокувала історією про бабусю, яка померла від голоду в квартирі в м. Рубіжному, що на Луганщині. Всі представники України на тому турнірі зробили вклад у загальну справу як на змагальних секторах, так і у просвітницькому аспекті [37, с.4].

Враховуючи складну ситуацію в Україні, закордоном нашим спортсменам дуже допомагають в підготовці до змагань та під час самих змагань. Наприклад, чоловічі національна й молодіжна збірні з волейболу 2 місяці тренувалися в Естонії за кошти приймаючої країни. Такі умови для українців створив віце-спікер естонського парламенту Г. Певкур. Той самий, котрий став відомим у мережі після того, як виконав пісню «Браття-українці» на одному з відомих телешоу. Також в найкомфортніших умовах спочатку в Брумові-Бильнице у Чехії, а опісля у Лугано, що у Швейцарії, 2 місяці готувалася юнацька збірна України з хокею до чемпіонату світу. Усі витрати теж взяли на себе господарі.

Але річ у тому, що національні збірні команди – тільки вершина айсбергу. Його фундаментом є гравці, які виграють конкуренцію своїм візаві у внутрішніх чемпіонатах. Очевидно, що після 24 лютого, а деякі ще 23 лютого, коли був введений надзвичайний стан, першості України в усіх видах перервалися. Спортсмени протягом тривалого часу не мали змоги тренуватися і змагатися. Тому, атлети самотійно намагалися підтримувати форму. Утім для командних видів спорту ці тренування – не

дуже продуктивні. Особливо в таких видах спорту де потрібне особливе покриття, як наприклад хокей, в якому підготовка неможлива без льоду.

Тямлячи всю складність становища, Міністерство молоді та спорту України допустило проведення спортивних змагань без глядачів в окремих безпечних регіонах з 31 травня. Звичайно, з дотриманням усіх заходів безпеки. Треба розуміти, що для того, щоб проводити змагання, треба поручитися за безпеку всіх до кінця, а зважаючи на хаотичність ракетних обстрілів - це складний крок. Спортивні арени мають бути оснащені бомбосховищами, де під час повітряної тривоги, учасники спортивної події зможуть убезпечити своє життя.

Дивлячись на все це, у деяких були думки, щоб проводити першості України закордоном. Це мало би такий вигляд: національна федерація чи окремо клуби, які мають таку можливість, орендували б готель із відповідною спортивною інфраструктурою в умовній Туреччині, куди б команди заселились на тривалий час, жили, тренувались і змагалися між собою. Якщо порівняти фінансові витрати на на переїзди, утримування тренувальних баз, проживання та оплату оренди стадіонів у себе вдома і закордоном, то, мабуть, різниця невелика [43, с.5].

Утім, на щастя, чемпіонат розпочався в Україні, вдома вирішили грати всі. Тільки донецький «Шахтар» виразив ініціативу, щоб проводити матчі Ліги Чемпіонів та Європи у Варшаві в Польщі, на домашній арені місцевої «Легії», стадіоні Війська Польського.

Інші 15 команд Прем'єр Ліги України, в тому числі «Шахтар», гратимуть у безпечних містах України.

Порівняно з минулорічним чемпіонатом, у нинішньому не буде не буде ФК «Маріуполь» з міста Маріуполь і ФК «Десни» з міста Чернігів, у стадіон котрої поцілила російська ракета. Так само і Перша Ліга недорахувалась всіх команд, а саме: волочиський «Агробізнес», краматорський «Авангард», «Альянс» із Липової Долини, волинська

«Волинь», хмельницьке «Поділля», донецький «Олімпік», київський «Лівий берег», «Миколаїв». В Другій Лізі вирішили не приймати участь в цьогорічній першості: «Ужгород», «Перемога» з Дніпра, «Балкани» із селища Зоря на Одещині, сімферопольська «Таврія», «Вовчанськ», «Тростянець», «Вікторія» з Миколаївки на Сумщині, «Карпати» з Галича, «Нікополь», херсонський «КМалтал», черкаська «Енергія», «Суми», «Любомир» зі Ставища на Київщині. Попри це, в Українська асоціація футболу зробила все можливе, щоб Прем'єр Ліга України з футболу сезону 2022/2023 р. стартувала з 16 команд [40, с.8].

Звісно, що змагальний рівень помітно впав. Можливе через те, що в українському чемпіонаті значно скоротилась кількість легіонерів.

3.3. Шляхи розвитку та практичні кроки розвитку спорту в Україні

Як і у європейських країнах, в Україні одне з головних місць в системі спорту посідають федерації з своїх видів спорту, які покликані реалізовувати державну політику в галузі ФКіС, відповідно до окремих договорів з Міністерством молоді і спорту

Але варто зазначити, що є країни, де немає окремого державного органу, який відповідає і формує державну політику в сфері ФКіС. Не важко здогадатись, що мова йде про США. Адже там переважає професійний спорт, а ті обов'язки, які у нас виконують федерації, в США реалізують професійні ліги.

Мета професійних спортивних ліг є отримання прибутку, тож вони є комерційними організаціями. Яскравим прикладом може бути Національна баскетбольна асоціація (США), яка утворена не так давно, всього у 2017 році. І за перший рік свого існування заробила 7,37 млрд

доларів. Середня річна зарплата гравця Національної баскетбольної асоціації за той рік становила 7,15 млн доларів. [39, с.66].

Щодо нашої країни, то в Україні починають з'являтися щось по типу американських професійних ліг. Але є одна дуже важлива відмінність: національні спортивні ліги мають інший правовий статус, а саме - громадські організації, тобто немає комерційної форми діяльності. Оскільки магістральною метою створення спортивної ліги є отримання економічної користі від організації спортивного видовища. По-друге, правовий статус національних спортивних ліг не врегульований на нормативно-правовому рівні. До того ж основний закон у сфері фізичної культури і спорту «Про фізичну культуру і спорт» загалом не нарікає професійні спортивні ліги суб'єктами спортивної діяльності. Але якщо порівняти стан спорту в Україні та США, то чітко видно різницю. Але треба враховувати велику кількість факторів, які впливають на стан розвитку спорту.

У заходах професійного спорту приймають участь громадські організації поряд з комерційними. Чинне законодавство не забороняє цього робити. Але виникає ситуація, коли комерційна і некомерційна організація роблять одну і ту ж саму справу, але податків сплачують по-різному: оподаткування громадських організацій значно простіше, ніж комерційних.

Тож може виникнути небажання в людей створювати комерційну організацію, вкладати гроші і розвивати спорт. Доречно було б, встановити певні правила та умови колаборацій організацій комерційних та некомерційних у професійному спорті. [42, с.87].

У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» міститься стаття про різні фізкультурно-оздоровчі заклади, де зазначено, що вони впорядковуються у формі підприємницьких товариств або в протилежних формах, передбачених законодавством. Їхня робота пов'язана з наданням

різних фізкультурно-спортивних послуг великому колу юридичних та фізичних осіб [41, с.7].

Майно комерційних та некомерційних підприємств також формується по-різному: для перших джерелом є комерційна функція, а для других - внески членів, засновників. В Законі України «Про фізичну культуру і спорт» чітко вказано, що є низка установ, які виконують соціальну функцію. До них відносяться спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, центри олімпійської підготовки тощо, дитячо-юнацькі школи, школи вищої спортивної майстерності [1, с.8].

Таким чином, вся організаційна структура спорту в Україні укладається з комерційних і некомерційних юридичних осіб, які репрезентують приватний, громадський або державний сегмент системи фізичної культури та спорту. Головною метою створення і роботи більшості комерційних спортивних організацій є отримання прибутку від надання видовищноспортивних послуг фізкультурно-спортивних послуг.

Тому характерною Малою нашого українського спорту є поєднання двох організаційних моделей: ринкової («західної») та неринкової («радянської»), детальніше про це на рис. 3.3.

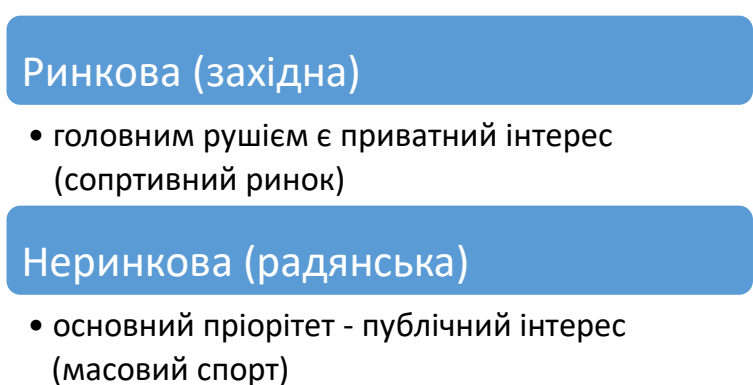

Рис. 3.3. Організаційні моделі притаманні українському спорту

Відповідно, головною організаційною деталлю «західної» системи спорту є приватний спортивний клуб та об'єднання спортивних клубів. Головними акторами у вітчизняному спорті залишаються державні та

громадські організації. Насамперед, мова йде про спортивні товариства та спортивні федерації. При цьому масовий спорт, а ще інші напрямки спорту наразі знаходяться у стані занепаду.

На жаль, в Україні понині відсутня тверда державна політика у галузі спорту, котра окреслювала б програму реформування вітчизняного спорту. Результатом такого підходу до розвитку галузі спорту є передбачуване зниження змагальних результатів українських спортсменів та занепад спортивної інфраструктури. В Україні досі існує “совкова” (радянська) система спорту, в котрій держава займає головне місце. Утім, сьогодення свідчить про те, що Україна нездатна виконувати взяту на себе роль, а створювати відповідні умови для комерціалізації та професіоналізації влада не прагне [41, с.18].

В умовах тяжкої економічної ситуації, в якій перебуває Україна, хронічного недофінансування спорту суттєво важливим є реформування організаційної системи спорту, чільне місце, в якій займав би саме професійний спорт. Варто спробувати іншу систему, коли професійний спорт як вид економічної діяльності буде акумулювати фінансові ресурси, потрібні для розбудови усєї системи українського спорту. Впершу чергу, треба почати удосконалення законодавства у сфері спорту [44, с.5].

Державні вимоги до фізичного виховання включають головні концептуальні принципи, характеристику рівнів, сутності та однострої фізичного виховання, оцінку тих, хто займається, кадрове забезпечення та керування фізичним вихованням. В цих вимогах міститься характеристика мети фізичного виховання у навчально-виховній сфері та її завдання, принципи побудови педагогічного процесу з фізичної культури в освітніх установах.

Основа системи фізичного виховання ґрунтується на є підготовці навчальних програм, де вказаний обсяг знань, вмінь і навичок рухових дій, які подаються для засвоєння в процесі навчання і сприяють розвитку

особистості відповідно до державних вимог у цій галузі. Якщо по-іншому, то навчальна програма – це сукупність теоретичного і практичного матеріалу, спеціально підбраного для рішення освітніх, оздоровчих і виховних занять фізичного виховання.

Одна державна програма не може вмістити усю різноманітність зацікавлень та побажань всіх учасників навчального процесу. Тому ще до початку повномасштабного вторгнення росії в Україну почали розробляти програми трьох рівнів: базові, регіональні та робочі. Тому Міністерство освіти України 25.05.1998 року (Наказ № 188) створили градацію, яка передбачена програмою „Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання у процесі освіти”.

Програма кожного рівня повинна будуватися відповідно до результатів сучасних наукових досліджень та з урахуванням:

- можливих між предметних зв'язків;
- фізичного розвитку та підготовленості учнів;
- потреби їх підготовки до творчої діяльності і життя;
- рівня знань, умінь і навичок тих, хто займається;
- впливу навчального матеріалу на всебічний розвиток;
- кінцевого результату в навчанні [11, с.56].

Базові програми характеризують мінімальний рівень знань, котру мають засвоїти діти, учні, студенти і військовослужбовці будь-якого типу і форми власності навчально-виховного закладу, в котрому вони навчаються, а також незалежно від регіону проживання, національності та індивідуальних особливостей. У цих навчальних програмах немає фізичних вправ, для формування яких, немає умов в регіоні країни, які не відповідають естетичним умовам, пов'язані з ризиком для життя і здоров'я, формують неправильні цінності.

Вже на основі базових програм формулюються регіональні навчальні програми, де враховуються регіональні і національні

особливості, традиції, кліматичні та екологічні умови, характеристика рівнів рухової підготовленості, тих то навчається у закладах освіти у різних областях України.

Кожен навчальний заклад самостійно визначає та розробляє зміст робочих програм, враховуючи при цьому: традиції і матеріальну базу свого навчально-виховного закладу; місцеві кліматичні умови; Рівень фізичної підготовленості учнів; інтереси учнів; кваліфікація викладачів; кількість годин, необхідних на предмет.

Навчальні програми для студентів профільних навчальних закладів і вищих навчальних закладів мають відповідати умовам майбутньої професії.

Робоча програма має містити систему розумно підібраних, логічно правильно розміщених рухових дій, співвідношення теорії та практики - все це має забезпечити належну загальну фізичну підготовку і підготовленість кожного, хто навчається [20, с.92].

На сьогодні базою для політики є пошук проблеми та її розв'язання, на що спрямована Концепція впровадження в Україні європейських стандартів життя, та вихід України на передні позиції.

На сьогодні в Україні існує ряд проблем, що перешкоджають нам наблизитись до стандартів Європейського союзу: Війна на території України; Погане соціально-економічне становище українського населення; Демографічна криза, пов'язана зі зменшенням кількості населення України; Погіршення стану здоров'я населення; Відставання від світових стандартів всіх видів забезпечення сфери ФКіС;

Немає сформованих сталих цінностей щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника соціального та національного благополуччя [31, с.4]. Кризова ситуація спорту, яку зараз ми спостерігаємо в Україні, спричинена такими факторами як:

- береження традиційної системи розвитку фізичної культури і спорту, спрямованої на збереження стабільно-середньої ситуації, яка включає епізодичні та розрізнені заходи з розв'язання нагальних та тимчасових проблем організації довкілля населенням і підготовки національних збірних команд, що надасть позитивного результату і ще більше загострить нинішню кризову ситуацію в Україні.

Другий варіант

- здійснення організаційно-практичних заходів щодо приведення сфери фізичної культури і спорту до цілком автономної моделі управління, в якій відсутня координуюча функція з боку держави.
- керівництво сферою фізичної культури і спорту здійснюється органами відповідальними за координацію олімпійського руху із значними залученнями фінансових ресурсів приватного сектору країни. це зможе значним чином скоротити фінансові ресурси державних та місцевих бюджетів для забезпечення сфери фізичної культури і спорту.
- у зв'язку з відсутністю належного інвестиційного клімату в країні та слабким рівнем приватного сектору, цей варіант не дасть можливості вирішити проблемні питання сфери фізичної культури і спорту в Україні.

Третій варіант

- оптимальний варіант.
- передбачає поєднання зусиль виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських інститутів для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту в Україні з метою проведення сфери у відповідність до європейських вимог і стандартів шляхом визначення за основу європейської моделі реформування та побудови та взаємовідносин між державою і сферою фізичної культури і спорту, підвищення рівня публічності та прозорості в діяльності центрального органу виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту тощо.

Рис. 3.4. Варіанти подальшого розвитку фізичної культури і спорту

Низький рівень рухової активності, нераціональне та незбалансоване харчування; Асоціальна поведінка людей; Низька відповідальність за дотримання вимог щодо організації фізичного виховання в системі освіти;

Послуги, які не відповідають потребам населення; Пропаганда жорстокості та насильства; Поганий стан або відсутність спортивної інфраструктури, яка мала би задовольнити потреби населення у щоденній руховій активності; Відсутність якісного обладнання та інвентарю в закладах освіти; Застарілість основ олімпійської та паролімпійської підготовки; Низький рівень просвіти суспільства про усвідомлення цінності здоров'я; Відсутність матеріального заохочення спеціалістів у сфері спорту; Гостре та хронічне недофінансування галузі фізичної культури і спорту; низький рівень або навіть відсутність медико-біологічного забезпечення осіб, що займаються фізичною культурою і спортом; Відсутність досліджень в індустрії спортивної діяльності; низький рівень ресурсного забезпечення дитячо-юнацького та резервного спорту; Низький рівень інвестування у розвиток масового спорту; – Іноді, перешкоди з боку держави [31, с.8].

Україна вже дуже близько до Європи і фізична культура та спорт, в інтеграції до європейського союзу, розвивають провідну роль як фактори, важливі для здорового способі життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для повного гармонійного розвитку людини, розвитку фізичної та духовної досконалості, виявлення резервних можливостей учасників, а також формування та підтримання патріотичних почуттів у громадян [2, с.55].

Ще у 2020-му році були продумані кроки для розв'язання проблем в галузі фізичної культури і спорту, але на сьогодні треба шукати інші варіанти, враховуючи воєнний стан, адже політична ситуація в країні прямо впливає на всі сфери бізнесу і життя звичайних людей.

Людина - істота, яка швидко пристосовується до зміни умов життя, а особливо українці. Під звуки сирен українці приймають участь в благодійних забігах, марафонах, велопробігах, турнірах, збриють кошти на армію і продовжують жити. Тож з огляду на це в Україні вже варто розпочинати реформувати не тільки суди, владу, а і спорт, наприклад:

□ Аналіз національного законодавства у сфері спорту та фізичного виховання з ціллю досягнення законами відповідності до європейських стандартів та вимог;

□ Підвищення рівня відкритості та публічності в діяльності центрального державного органу влади щодо формування та реалізації державної політики в сфері фізичної культури і спорту;

□ Збільшення обсягу тижневої фізичної активності в різних навчальних закладах та виховання здорових дітей із обов'язковим залученням батьків;

□ Боротьба з корупцією в органах державного управління сферою фізичної культури і спорту;

□ Утримання закладів спортивної культури і спорту, особливо дитячоюнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої спортивної майстерності та участь головних тренерів у навчально-тренувальному процесі;

- Виведення єдиної формули розподілу державного фінансування олімпійських і неолімпійських видів спорту на основі прозорих і зрозумілих рейтингів, що стимулюватиме конкуренцію та підвищення спортивних результатів спорту та спортсменів;

□ Регулювання в матеріально-технічній частині системи фізичного виховання;

□ Реконструкція та розбудова спортивної інфраструктури на засадах приватно-державної співпраці;

□ Облаштування місць для для активного дозвілля населення;

- Підтримка національних виробників спортивного одягу, інвентарю та інших товарів;

- Перегляд програми навчання фахівців в освітній галузі “Фізична культура і спорт”, редагування для відповідності до європейських стандартів;

- Заборона рекламування алкоголю та тютюнових виробів;

- Вдосконалити систему заохочення спортсменів і тренерів;

- Сприяння входу українських та закордонних інвесторів на ринок

України;

Виконання новоствореної Програми дозволить:

Утвердити патріотизм національну самосвідомість молоді;

Підвищити середній вік життя населення України;

Збільшити спортивний резерв та ефективно поповнення складу збірних команд;

Створити позитивний імідж України як спортивної країни;

Створити сучасні цивілізовані умови для реабілітації, лікування та оздоровлення;

Збільшити кількість осіб, які займаються фізичною культурою і спортом

[45, с.56].

Сполучені штати Америки можуть не лише надавати військову допомогу, якщо люди на верхівці влади в Україні, домовляться з відповідними спортивними органами США, то ми зможемо разом створити навчальні програми для учнів, вчителів, тренерів, керівників та провести масштабну перепідготовку кадрів [12, с.95].

В результаті виконання всього вище зазначеного і плюс власні ініціативи державної влади, ми зможемо отримати фундамент для

розвитку та закріплення лідерських спортивних позицій України у світі [13, с.6].

Висновки до розділу 3

Сьогоденний спорт показує собою сильну індустрію, що залучає характерну систему виробництва спортивних рекордів. У ній задіяні поруч зі тренерами і спортсменами менеджери, психологи, спортивні лікарі, науковці. ЗМІ безперервно «розвертають» широкомасштабні змагання до рівня центральних подій життя суспільства. Проте, спорт не слід розглядати як єдиний феномен, що має одну загальну мету, функції і закономірності розвитку. Сучасний спорт багатогранний і різноманітний. Існують різні види спортивних систем - масовий спорт, дитячо-юнацький спорт, шкільний та студентський спорт, які вирішують завдання зміцнення здоров'я та формування спортивної культури у підростаючого покоління.

У нашій країні основними суб'єктами спортивної системи є федерації з конкретних видів спорту. Вони є громадськими організаціями і саме вони формують державну політику у сфері спорту на основі самостійних договорів з центральним органом виконавчої влади та забезпечують.

Як зазначалось вище, в США немає ні федерацій з видів спорту, ні окремого органу влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту. В цій державі домінує професійний спорт і комерційна форма власності, і усі функції щодо забезпечення функціонування та розвитку того чи іншого виду спорту виконують професійні ліги. Насамперед, це стосується командних видів спорту. І така модель стає все більш популярною і в інших країнах світу.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Попередніми роками відбувається чимало діалогів про те, що спортивна система України доісторична, не відповідає реаліям сьогодення, не дає наслідків і вимагає корінних змін. У нас перед очима падіння здобутків професійних спортсменів і печальна статистика у сфері масового спорту. Не потрібно проводити дослідження рівня залученості населення України в спорт, достатньо вийти на вулицю. Більшість молодих людей оберуть випити алкоголь, хоча, звичайно є свідомі особи, які піклуються про своє здоров'я і майбутнє.

Так, не варто надіятись на те, що державне фінансування у сферу фізичної культури і спорту буде хоч би однакове порівняно з 2021-им роком. Зараз є на сходинку важливіші потреби, а фінансів - ще менше.

І за всі попередні роки українці зрозуміли, що справа не в кількості грошей, а в управлінні ними. У 2019-2021-х роках виділялись великі суми, але по факту - зміни, як відбувались не відповідали зазначеним витратам. В Україні досі залишається радянська система управління спортом, коли визначну роль виконує держава. Але часи “совка” пройшли, і варто використовувати досвід провідних країн, залучати сучасні технології, створювати нову систему українського спорту.

На сьогодні немає чіткого розподілу функцій у сфері фізичної культури і спорту. Під час проведення турніру не всеукраїнського масштабу важко зрозуміти: хто є замовником, хто меценатом, а хто виконавцем. Відсутня ефективна взаємодія суб'єктів спорту.

У результаті, ми бачимо таку картину: суспільство і держава не бачать віддачі у вигляді спортивних результатів, золотих медалей; у федерацій зв'язані руки, вони потерпають від недостатнього фінансування і законодавчих обмежень; спонсори й меценати не мають бенефітів для себе, котрі б заохочували їх; керівники спортивних установ шукають різні способи, щоб утримувати і розширювати об'єкти інфраструктури; вчителі

фізичної культури і тренери працюють за мізерні зарплати; батьки скаржаться на постійні збори грошей, оскільки спортивні школи та клуби самі не можуть забезпечити дітей всім потрібним; а спортсмени не впевнені у власному майбутньому; вболівальники лишаються не задоволеними перед екранами телевізорів.

Історія незалежної України з 1991-го року показує, що постійне зростання фінансування не розв'язує проблеми розвитку галузі спорту, навпаки – відбувається систематичне невпинне падіння усіх показників галузі.

Тим, хто сидить у Міністерстві молоді та спорту, варто припинити подавати модернізацію старої системи як реформу, дарма розсіюючи, а нерідко і крадучи бюджетні кошти. Остаточо й неухильно змінити систему, зробивши її відповідною до норм Олімпійської хартії, рішень Генеральної Асамблеї ООН і покликів часу.

Варто законодавчо розділити права та відповідальність держави, органів місцевого самоврядування, спортивних клубів, федерацій, тренерів, спортсменів, батьків, спонсорів і забезпечити їхню ефективну співпрацю.

Доцільно утримати державне фінансування, як на національному рівні, так і на обласному. Спортивні школи, методичні ноу-хау, тренерський потенціал, спортивні об'єкти і бази, не дозволяючи їх безпідставного перепрофілюватися. Важливо притримати позиції України на інтернаціональній арені й представництво в міжнародних спортивних структурах.

Передусім варто забезпечити автономію спорту, порушену радянською системою. Країна повинна віддати права управління національним федераціям із видів спорту. А саме: відповідальність за організацію, проведення і регулювання правил змагань; комплектація й керівництво збірними командами; ведення рекордів; дисциплінарну

відповідальність; навчання та підвищення кваліфікації тренерів і суддів; розбудову спортивної інфраструктури для проведення змагань і навчально-тренувальної роботи.

Головною ланкою мають стати об'єднані федераціями спортивні клуби, по типу професійних ліг в США. Всі процеси переміщення коштів мають бути ясними, сподіваними, побудованими на відвертих конкурентних угодах.

Варто докупити з головними університетами Європи і США зробити навчальні плани для усіх рівнів спортивних керівників та реалізувати велику перепідготовку кадрів.

Перехід у систему відкритості до суспільства буде болючим на першому етапі, отже, очевидно буде не відтягувати з процесом реформи. Усвідомити, що це має стати великим проектом, тож має містити в собі систему дій, план.

Наше завдання – зводити свою державу і змінювати її комфортабельною для життя. Точна організація та управління спортом за сучасними шаблонами послужить країні розуміти спорт як винятковий інститут з зміцнення здоров'я нації, як модель відкритого суспільства успішних і щасливих людей.

Отже ми тепер говоримо про спорт і про те, що його варто розпочинати перебудовувати саме зараз. Головний орган виконавчої влади з фізичної культури і спорту має бути міжгалузевим і поширювати власну діяльність на все населення держави без його поділу за місцем навчання, роботи або проживання, а ідея формування на гуманістичних та демократичних засадах ефективної моделі розвитку спорту і фізичної культури має стати загальнонаціональною. Варто проводити ініціативну громадську та державну роботу, цілеспрямовану на зміцнення цінностей здорового способу життя.

ВИСНОВКИ

1. Підбиваючи підсумки дослідження, можна зробити наступні висновки. З теоретичного аналізу літератури за темою проблем розвитку спорту ми виділили, що фізична культура – це особливий компонент культури суспільства, а її цілі та результати важливі як для окремої людини, так і для всього людства. З цієї причини важко переоцінити її значення у кожній сфері суспільства, чи це освіта, економіка, виховання.

Важливим аспектом розвитку сучасного спорту в Україні є формування системи спорту, яка б дозволила ефективно організовувати та координувати роботу всіх спортивних організацій та функціонувати на національному рівні.

Необхідно забезпечити належний розвиток спортивних інфраструктур в різних регіонах країни, зокрема будувати та модернізувати спортивні комплекси та об'єкти, що забезпечують високий рівень підготовки спортсменів.

Ефективний розвиток спорту в Україні неможливий без належного фінансування. Необхідно забезпечити належний рівень державного фінансування та розвитку меценатства у сфері спорту.

2. Важливим аспектом розвитку сучасного спорту є популяризація масового спорту, зокрема забезпечення доступності спортивної діяльності для всіх верств населення та створення умов для підвищення рівня фізичної активності населення.

Також важливим аспектом розвитку сучасного спорту в Україні є розвиток міжнародної співпраці та співробітництва з іншими країнами у сфері спорту. Це дозволить підвищити престиж України на міжнародній арені та забезпечити змагання на високому рівні.

Теперішній спорт видає собою сильну індустрію, що включає специфічну систему виробництва спортивних успіхів. У ній задіяні поруч зі тренерами і спортсменами менеджери, психологи, спортивні лікарі,

науковці. ЗМІ безперервно «поширюють» широкомасштабні змагання до рівня центральних подій життя суспільства. Утім, не слід репрезентувати теперішній спорт як цільний феномен, котрий має єдину ціль, загальні закономірності та функції розвитку. Сучасний спорт багатоликий і різний. У систему спорту входять такі його типи, як дитячо-юнацький, масовий, шкільний, студентський спорт розв'язують задачі формування та оздоровлення спортивної культури підростаючого покоління.

3. У 3 розділі ми пропонували шляхи вирішення проблем у розвитку спорту, які ми змогли виділити найяскравіше. Подальший розвиток спорту і фізичної культури може бути забезпечений за подібними варіантами.

Перший варіант передбачає збереження звичної системи розвитку спорту і фізичної культури, цілеспрямованої на збереження стабільносереднього становища, котра прилучає окремі та нерегулярні заходи з рішення проблем від організації дозвілля населення і до підготовки національних збірних команд - це не приведе нас до позитивного результату і ще більше загострить сучасну кризу в Україні.

Другий варіант орієнтований на першочергове здійснення організаційних і практичних заходів для доведення сфери фізичної культури і спорту до автономної моделі управління, в якій держава перестане виконувати керувальну роль. Керування галуззю спорту і фізичної культури відбуватиметься органами, відповідальними за координацію спортивного руху із помітним притягненням фінансових ресурсів приватного сектору. Це зможе важливим чином скоротити фінансові ресурси місцевих та державних бюджетів для забезпечення галузі спорту і фізичної культури. Оскільки, зараз в Україні можна знайти інвесторів то ситуація з приватним сектором складна, тому що він є дуже вразливим - цей варіант не дасть шансу розв'язати проблемні питання галузі спорту і фізичної культури в Україні.

Третій, найкращий варіант, передбачає поєднання можливостей органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, громадських інституцій для проведення реформи у галузі спорту і фізичної культури в Україні з ціллю приведення галузі у відповідність до європейських стандартів і вимог шляхом дефініції на засадах європейської моделі побудови та реформування стосунків між країною і галуззю спорту і фізичної культури, підняття рівня суспільності та прозорості в діяльності головного органу виконавчої влади галузі спорту і фізичної культури, вдосконалення національного анти допінгового законодавства, підняття автономності національних спортивних федерацій, що в свою чергу створить угоди для відведення спорту і фізичній культурі в Україні основоположної ролі у сучасній політиці інтеграції України до європейського простору.

Наша задача – зводити свою державу і перетворювати її на зручну для життя. Правильна організація спорту за теперішніми стандартами послужить країні споживати спорт як винятковий інститут з оздоровлення нації, як модель соціальних взаємовідносин щирого суспільства щасливих і таланливих людей.

ДОДАТОК 1

Анкета-опитувальник “Рівень розвитку спорту в Україні” за оцінками студентів, які займались або займаються видом спорту.

Опитування було проведено онлайн на платформі GoogleForms. У ньому взяли участь 33 студенти Національного університету фізичного виховання і спорту України. Варіанти відповідей були тільки “так” або “ні”.

Ми отримали наступні результати за такими питаннями:

Питання	Так, %
Чи вважаєте Ви що існує проблема у фінансуванні спортивної індустрії?	52
Чи вважаєте Ви, що проблема фінансування залежить не в кількості виділених коштів, а в архаїчності їхнього розподілу (відсутність розвитку через сталі та застарілі методики планування коштів)?	55
Чи відчуваєте Ви утиснення за статтю чи національністю?	33
Чи стикались Ви з моментами використання допінгу під час проведення змагань?	2
Чи вважаєте Ви, що деякі зі спортивних напрямків мають шкідливу екологічну дію?	15
Чи стикались Ви з корупцією у спортивних установах або організаціях, що займаються проведенням змагань, турнірів тощо?	69

Чи погоджуєтесь Ви з тим, що професійний спорт є більш небезпечним для здоров'я аніж навпаки?	46
Чи були випадки, коли під час спортивних заходів чи змагань була загроза для здоров'я чи життя Вашого або присутніх через зовнішні фактори (недотримання правил безпеки організаторами, теракти тощо)?	2
У Вас була можливість займатись обраним видом спортом, завдяки створеним умовам місцевою владою?	63
На Вашому шляху траплялись випадки насильства з боку тренера?	89
Чи відповідають, на Вашу думку, сучасним технологіям приладдя та місця для тренувань у коледжі та чи забезпечені цим установи, які займаються проведенням змагань на державному рівні?	60
Ви оцінюєте загальний рівень розвитку спорту в Україні на більш достатньому рівні?	65

Ми можемо зробити висновок, що більшість з опитуваних бачить проблему у фінансуванні та доцільності розподілу коштів. Також бачимо, що існують проблеми, пов'язані із гендерною чи національною дискримінацією. Більш втішним є відсоток випадків, коли респонденти стикались із використанням допінгу – всього 2%, але не 0, тому проблема також є. Щодо екологічних проблем, так само бачимо, що вони відчуються. Корупційні порушення мають високий рівень серед розглянутих проблем, що є дуже невтішним. Також дехто вважає, що професійний спорт є більш небезпечним для здоров'я і так само існують загрози для життя в цілому. Найбільш вражаючим стало те, що дуже багато з опитуваних стикались з насильством з боку тренера. Це свідчить про те, що до відбору спеціалістів на цю посаду ставляться досить халатно і є потреба для частого перегляду кадрів для викорінення цього моменту. На

достатній рівень було оцінено технічне забезпечення за сучасними технологіями, а також рівень розвитку спортивної індустрії в Україні в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонов А. Ю «Соціально-педагогічні функції культурноспортивного центру». Проблеми і перспективи менеджменту фізичної культури і спорту в ХХІ столітті: матер. наук.-практ. конф. традиційного ІХ «круглого столу». – Малаховка: МГАФК, 2003. 31–34 с.
2. Айрапетьянц Л.Р. Педагогические основы планирования и контроля соревновательной и тренировочной деятельности в спортивных играх. Монография. Вильнюс; 2022. 369 с.
3. Бабич В. І. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до формування культури здоров'я школярів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / В. І. Бабич ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2006. 315 с.
4. Верхошанський Ю. В. Програмування та організація тренувального процесу. Миколаїв : Фізкультура та спорт, 2015. 176 с.
5. Волков Л.В. Теорія і методика дитячого та юнацького спорту. Підручник. Л.В. Волков. Вид. 2-е, пер. і доп. Київ: Освіта України, 2016. 464 с.
6. Воловик Н.І. Основи оздоровчого фітнесу: Навчальний посібник. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. 240 с.
7. Воронова В. І. Психологія спорту : навч. посіб. 3-тє вид., без змін. Київ : Олімпійська література, 2017. 272 с.
8. Грабовський, Юрій Антонович. Масова фізична культура і спорт: основи організації та методики : [навч. посіб. для студентів вищ. закл. освіти галузі знань: 0102 / Ю. А. Грабовський, В. П. Ткачук, С. І. Степанюк] ; М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т., 2014. 231 с.

9. Грибан, Григорій Петрович. Термінологічний словник з фізичної культури і спорту / Г. П. Грибан, Д. В. Бойко, Д. О. Дзензелюк; за ред. Г. П.

Грибана ; М-во освіти і науки України, Житомир. нац. агрокол. ун-т.
Житомир : Рута, 2016. 99 с.

10. Демчишин А.Д. Волейбол – гра для всіх. Київ : „Здоров’я”.
2006.

120 с.

11. Довгань Н. Ю. Д 58 Фізичне виховання здобувачів вищої освіти засобами позааудиторної спортивно-масової роботи: [монографія].

Ірпінь:

Університет ДФС України, 2020. 328 с.

12. Імас Є. В. Маркетинг у спорті : теорія та практика / Є. В. Імас,
Ю.

П. Мічуда, О. В. Ярмолук. Київ : Олімп. літ., 2016. 270 с.

13. Искусство быть тренером. Уровень 2. Учебник ФИСА. Киев.
2011. 121 с.

14. Келлер В. С., Платонов В. М. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів : навч. посіб. Л. : Українська Спортивна Асоціація,
2009. 284 с. 363

15. Кіндрат В. К. Організація фізкультурної та спортивно-масової роботи в різних сферах суспільства : навч. посіб. Рівне : Волин. обереги,
2015. 258 с.

16. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания.
Київ : Олімп. літ., 2003. 422 с.

17. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання: Том 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. Київ, 2018. 392 с.

18. Костюкевич В.М. Теоретико-методичні основи контролю у фізичному вихованні та спорті: монографія. В.М. Костюкевич, Є.П. Врублевський, Т.В. Вознюк та ін.; за ред. В.М. Костюкевича. Вінниця: «Планер», 2017. 191 с.

19. Кудряшов Е.В. Контроль соревновательной деятельности в спортивных играх. Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта. 2017. 182 с. 61

20. Когут І. О. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2015. 284 с.

21. Линець М.М. Диференціація фізичної підготовки спортсменів: монографія / авт. кол.: Линець М.М., Чичкан О.А., Хіменес Х.Р. [та ін.]; за заг. ред. М. М. Линця. Львів: ЛДУФК, 2017. 304 с.

22. Матвеев Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. К: Олімпійська література, 1999. 105 с.

23. Медико-биологические основы спортивной тренировки женщин / ЛаМала Ян-Генриховна Шаплина. Нац. ун-т физ. воспитания и спорта Украины. К. : Наукова думка, 2001. 326 с.

24. Меньших О. Е., Костогриз-Куликова Н. В., Петренко Ю. О. Новітні фітнестехнології у роботі спортивних секцій вищих навчальних закладів : навч.-метод. посіб. Черкаси : ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2014. 84 с.

25. Мітова, Олена (2022) Технологія реалізації системи контролю у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення. Фізична культура, спорт та здоров'я нації (10). 83- 91 с.

26. Мозолев О. М. (2022). Організація фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей : навч.-метод. посіб. – Хмельницький : Вид.

ФОП Цюпак А. А., 99 с.

27. Мулик В. В. Построение тренировочного процесса квалифицированных биатлонисток в предсоревновательном мезоцикле с учетом особенностей их организма: автореф. дис. канд. пед. наук. Киев, 1989. 19 с.

28. Мулик В. В. Система многолетнего спортивного совершенствования в усложненных условиях сопряжения основных сторон подготовленности спортсменов (на материале лыжного спорта). дис. ... д-ра наук з фіз. вихов. і спорту. Київ, 2002. 515 с.

29. Олійник Н.А., Дуржинська О.О., Рудницький В.Б. Фізичне виховання. Атлетичні види спорту : навч. посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 283 с.

30. Осіпов В.М. Комплексний контроль у системі управління тренуваністю спортсменів у ігрових видах спорту. Спортивные игры. 2015. 134 с.

31. Платонов В. М., Булатова М. М. Фізична підготовка спортсменів. Київ : Олімпійська література, 1995. 320 с.

32. Платонов В. Н. Двигательные качества и физическая подготовка спортсменов. Киев : Олимпийская литература, 2017. 656 с.

33. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Киев : АО КД Олимпийская литература, 1997. 583 с.

34. Похоленчук Ю. Т. Оптимизация тренировочного процесса спортсменок с целью повышения спортивного мастерства и сохранения здоровья : автореф. дисс. ... докт. пед. наук. Киев, 1993. 8 с.

35. Проблеми формування здорового способу життя молоді : Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції; Під заг. ред. Р. Р. Сіренко Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 86 с.

36. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24 груд. 1993 р. № 3808-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

37. Пруднікова М. С. Побудова тренувального процесу юних велосипедисток 12-15 років в період становлення СБЦ: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих: 24.00.01. Харків : ХДАФК, 2011. 24 с.

38. Радзиевский А. Р. Особенности функций системы дыхания и кислородных режимов организма женщин и девочек-подростков при мышечной деятельности: дисс. ... канд. биол. наук. Киев, 1983. 146 с.

39. Словник термінів та понять зі спортивних дисциплін : навч.метод. посіб. / О. О. Момот, Є. Ю. Шостак, Ю. В. Зайцева, С. М. Новік, І. В.

Тараненко, Г. В. Кириленко, О. І. Кириленко. Ч. 2. Полтава : Сімон, 2021. 197 с.

40. Теорія і методика фізичного виховання. Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / За ред. Т. Ю. Круцевич. Київ : Олімпійська література, 2008. 391 с.

41. Тищенко В. Контроль тренувальної та змагальної діяльності команд високої кваліфікації з волейболу. Запоріжжя: Статус; 2017. 462 с.

42. Тулайдан В. Г., Тулайдан Ю. Т. Практикум з теорії і методики фізичного виховання, Львів, «Фест-Прінт». 2017. 179 с.

43. Фізична культура та спорт у навчальних закладах

Східноєвропейських країн : матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. : 22-23 трав. 2013 р., м. Чернівці / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича [та ін. ; редкол.: Прядко В. В. та ін.]. Чернівці : Технодрук, 2013. 407 с.

44. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» : Указ Президента України від 1 верес. 1998 р. № 963/98. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98>.

45. Шахлина Л. Г. Медико-биологические основы управления процессом спортивной тренировки женщин: Киев : Наукова думка, 2002. 326 с.

46. Яковлів, Володимир Леонтійович. Основи управління підготовкою юних спортсменів : навч. посіб. Вінниця, 2016. 271 с.

47. Янчуков С., Березан О. До спортивних вершин. НаМали з історії фізкультури і спорту на Кіровоградщині. Кіровоград : Центральноукраїнське видавництво, 2015. 288 с

48. Koryahin, V., Blavt, O., Doroshenko, E., Prystynskyi, V., & Stadnyk, V. (2020). Training Effect of Special Basketball Exercises. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ*, 20(3), 137-141.

49. Olvio J.J., Tavares J.A., l vio A. et al. Judo athletes perceptions of two training models. *Archives of Budo. Science of Martial Arts and Extreme Sports*. 2018. Vol. 14. P. 135–141.

50. Osipov A., Kudryavtsev M., Iermakov S., Jagiello W. Increase in level of special physical fitness of the athletes specialising in different combat sports (judo, sambo, combat sambo) through of crossFit training. *Archives of Budo*. 2018. Vol. 14. P. 123–131.